

A E ARBEJDERBEVÆGELSENS ERHVERVSRÅD

Stress, mobning og tunge løft sender folk ud af arbejdsmarkedet

Tema: Arbejdsmiljø

Udgivet af

AE - Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Reventlowsgade 14, 1. sal

1651 København V.

Telefon: 33 55 77 11

E-mail: ae@ae.dk

www.ae.dk

Ansvarshavende redaktør

Direktør **Lars Andersen**

Redaktion

Kommunikationskonsulent **Sarah Steinitz** – Kommunikationschef **Mikkel Harboe** –

Sekretariats- og kommunikationsmedarbejder **Malene Michelsen**

Hovedforfattere

Analysechef **Jonas Schytz Juul** – Senioranalytiker **Emilie Lichtenberg** –

Senioranalytiker **Jes Vilhelmsen** – Analytiker **Emilie Agner Damm**

Omslag og layout: **Kristian Eskild Jensen & Jan Rasmussen - Tombola**

Juni 2016

Indhold

Forord	3
---------------	----------

TEMA: ARBEJDSMILJØ

1 Kapitel Hver fjerde byggearbejder kæmper med slid og tunge løft	4
Ansatte inden for bygge og anlæg døjer med et slidsomt arbejdsmiljø	5
Fysiske belastninger og smerter rammer især LO's medlemmer	9
Et hårdt fysisk arbejdsmiljø gør folk syge	11
Det betaler sig at forebygge dårligt arbejdsmiljø	13
2 Kapitel Stress, vold og mobning rammer især sygeplejersker og pædagoger	15
Hver sjette industri- og transportarbejder oplever mobning	18
Vold eller trusler om vold rammer især sundhedspersonale og pædagoger	20
Stigende stress inden for undervisningsområdet	24
Et hårdt psykisk arbejdsmiljø forøger risikoen for sygedagpenge	26
Det betaler sig at forebygge dårligt arbejdsmiljø	28
3 Kapitel Hver tredje med en arbejdsskade kommer på sygedagpenge	30
Hver tredje med arbejdsskade kommer på sygedagpenge	31
Arbejdsskader femdobler risikoen for førtidspension	33
Arbejdsskader er værd at forebygge	35
Bilag 1	38
Bilag 2	40
Appendiks	42

Forord

Mobning, stress, tunge løft og foroverbøjede arbejdsstillinger er hverdag for mange danske lønmodtagere rundt omkring på arbejdspladserne. Knap hver 12. dansker har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, mens knap hver syvende arbejder i et hårdt psykisk arbejdsmiljø. De fysiske og psykiske arbejdsbelastninger er dog væsentlig mere udbredte inden for nogle fag end andre.

Hver tredje ansatte inden for sundhed og omsorg og hver fjerde lærer og pædagog er udsat for vold eller trusler om vold. Mobning finder primært sted inden for industri, transport og bygge- og anlægsområdet samt blandt ansatte inden for sundhed og omsorg. Stress rammer bredt på tværs af alle faggrupper, men lærere og pædagoger er den eneste faggruppe, der har oplevet en stigning i stress over de seneste år.

Hvad angår det fysiske arbejdsmiljø, er det især inden for de klassiske fag, bygge og anlæg samt industri og håndværk, at mange er udsat for belastninger. Inden for bygge- og anlægsområdet er det mere end ni ud af ti, der er udsat for mindst én fysisk belastning på jobbet. Men også inden for rengøring og restauration samt sundhed og omsorg kæmper mange med tunge løft og andre uhensigtsmæssige arbejdsstillinger.

Forskellige typer af belastninger i arbejdsmiljøet har stor indvirkning på den enkeltes fysiske og mentale helbred. Personer, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, har næsten dobbelt så stor risiko for at komme på sygedagpenge i forhold til personer med et almindeligt arbejdsmiljø. For personer, der lider under et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er risikoen 1,3 gange større. Dertil rammes mere end 20.000 danskere årligt af arbejdsskader. Har man haft en arbejdsskade, er risikoen for at komme på sygedagpenge året efter fire gange større sammenlignet med, hvis man var gået fri for skader. Risikoen for at komme på førtidspension bliver syv gange større, hvis man rammes af en arbejdsskade.

Det er helt essentielt, at man fra politisk hold sætter ind for at sikre et godt og sundt arbejdsmiljø på de danske arbejdspladser. I den nationale arbejdsmiljøstrategi frem mod 2020 er målsætningen, at der skal være 25 pct. færre arbejdsulykker, 20 pct. færre psykisk overbelastede og 20 pct. færre fysisk overbelastede. Mens udviklingen fra 2012 til 2014 har vist en lille forbedring i det fysiske arbejdsmiljø, går det den gale vej med det psykiske arbejdsmiljø.

Senest har regeringen med sine støttepartier valgt at indføre besparelser på Arbejdstilsynet, som netop har til opgave at fremme et sikkert, sundt og udviklende arbejdsmiljø og forebygge arbejdsskader. Det kan vise sig at blive meget dyre besparelser, hvis konsekvensen bliver et større antal arbejdsskader og flere med dårligt arbejdsmiljø.

1 KAPITEL

Hver fjerde byggearbejder kæmper med slid og tunge løft

Tunge løft, vrid i ryggen og dårlige arbejdsstillinger hører ikke kun fortidens industriarbejdspladser til. Rigtig mange danskere er i dag udsat for fysiske belastninger i deres arbejde. Hver fjerde arbejder inden for bygge- og anlægsområdet er overbelastet på grund af et hårdt fysisk arbejdsmiljø, mens det inden for rengøring, restauration og andet service er tæt på hver femte. Konsekvenserne af et hårdt fysisk arbejdsmiljø kan være store for både den enkelte og samfundet. Risikoen for at ende på sygedagpenge er 1,8 gange større, hvis man har et hårdt fysisk arbejdsmiljø i forhold til, hvis man ikke har.

I dette kapitel ser vi på danskernes fysiske arbejdsmiljø. Hvem og hvor mange er udsat for tunge løft og anstrengende arbejdsstillinger? Hvem oplever så store smerter, at det begrænser deres arbejde? Og hvad er konsekvenserne af et hårdt fysisk arbejdsmiljø?

① Dette kapitel undersøger danskernes fysiske arbejdsmiljø

Undersøgelsen tager udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse om arbejdsmiljøet fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) og kobler det med detaljerede registeroplysninger om uddannelse, jobfunktion og a-kasse. Dermed er det muligt at bestemme, hvilke faggrupper der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø i Danmark, og hvilke belastninger de forskellige grupper er udsat for. En mere uddybende beskrivelse af NFA's spørgeskemaundersøgelse kan findes i appendiks bagerst i publikationen. Her er det også forklaret, hvordan grupperingen af faggrupper og a-kasser er foretaget.

① Der er taget udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse om arbejdsmiljø fra NFA

For at kortlægge hvem der kan siges at have et *hårdt fysisk arbejdsmiljø*, tager vi her udgangspunkt i NFA's indeks over forskellige typer overbelastninger. Indekset er lavet ud fra en kombination af, om man oplever høj anstrengelse ved udførelse af sit arbejde, om man er udsat for forskellige ergonomiske belastninger (fx dårlige arbejdsstillinger eller tunge løft), om man oplever begrænsning i arbejdet på grund af smerter, og om man er træt og udmattet efter en typisk arbejdsdag. Personer, der lever op til disse betingelser, betragtes som dem, der er overbelastede på grund af et hårdt fysisk arbejdsmiljø. Det præcise indhold af overbelastningsmålet inden for fysisk arbejdsmiljø er beskrevet i boks 1.

① For at kortlægge hvem der kan siges at have et *hårdt fysisk arbejdsmiljø*, tager vi her udgangspunkt i NFA's indeks over overbelastninger

Boks 1. Kriterier for hårdt fysisk arbejdsmiljø

NFA har udviklet et indeks til at måle, hvem der har det hårdeste fysiske arbejdsmiljø kaldet muskelskelet-overbelastede. Arbejdstilsynet (AT) og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) benytter indekset til opfølgning på, om reduktionsmålene, der er defineret i Arbejdsmiljøstrategien 2020, indfries.

For at indgå i indekset for hårdt fysisk arbejdsmiljø skal følgende kriterier være opfyldt:

- Have høj anstrengelse ved udførsel af arbejdet, dvs. scorer mellem 6 til 10 på en 10-skala.
- Svarer ja til at have været begrænset i arbejdet pga. smerter inden for de sidste tre måneder
- Svarer noget træt, meget træt eller helt udmattet efter en typisk arbejdsdag

Og personen skal være udsat for mindst en af følgende eksponeringer:

- Går eller står mindst $\frac{3}{4}$ af tiden
- Arbejder med ryggen vredet eller foroverbøjet uden at støtte med hænder og arme mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Har armene løftet i eller over skulderhøjde mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Gør de samme armbevægelser mange gange i minuttet (fx pakkearbejde, montering, maskinfødnings, udskæring) mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Sidder på hug eller ligger på knæ i arbejdet mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Skubber eller trækker mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Bærer eller løfter mindst $\frac{1}{4}$ af tiden
- Løfter 30 kg eller derover.

Det er netop NFA's definition af et hårdt fysisk arbejdsmiljø, der bruges i den politiske strategi for arbejdsmiljøindsatsen frem mod 2020. Ifølge strategien skal andelen af beskæftigede, som oplever fysisk overbelastning, reduceres med 20 pct. frem mod 2020. NFA's mål for, hvad der kan betragtes som et hårdt fysisk arbejdsmiljø, ligger ligeledes til grund for analyserne i denne publikation.

⓪ Ifølge den nationale arbejdsmiljøstrategi skal andelen med fysisk overbelastning reduceres med 20 pct. frem mod 2020

Ansatte inden for bygge og anlæg døjer med et slidsomt arbejdsmiljø

Det fysiske arbejdsmiljø varierer meget fra faggruppe til faggruppe. Det fremgår af figur 1, som viser, hvor mange der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø indenfor forskellige faggrupper. Som det ses, er det hver fjerde, der arbejder inden for bygge og anlæg, der er overbelastet pga. et hårdt fysisk arbejdsmiljø. Blandt personer, der arbejder med ledelse og vidensintensive job (fx ingeniørarbejde og arbejde inden for samfundsforhold), er det tilsvarende tal bare 1,4 pct. Det er bemærkelsesværdigt, at bygge- og anlægsområdet har et så hårdt arbejdsmiljø. Sammenlignet med af de "klassiske mandefag" som industri, håndværk og montering eller transport, lager og renovation, er der signifikant flere inden for bygge og anlæg, der døjer med et slidsomt arbejdsmiljø.

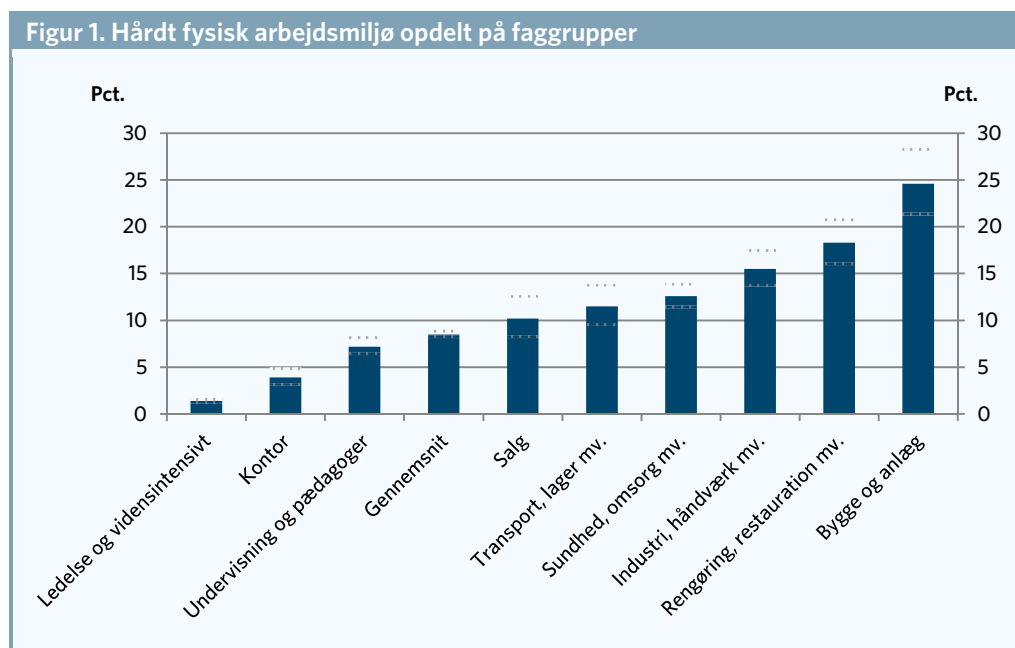
⓪ Hver fjerde inden for bygge og anlæg er overbelastet pga. et hårdt fysisk arbejdsmiljø

Hver femte rengøringsansat har et hårdt fysisk arbejdsmiljø

Mens bygge og anlæg er det fagområde, hvor relativt flest ansatte udsættes for fysisk overbelastning, er et hårdt fysisk arbejdsmiljø dog ikke noget, der kun er forbeholdt håndværkspræget arbejde og industrijob. Fx er det knap hver femte eller 18 pct. af de ansatte inden

⓪ Hver femte inden for rengøring, restauration og anden service er overbelastet pga. et hårdt arbejdsmiljø

for rengøring, restauration og anden service, der er overbelastede som følge af et hårdt arbejdsmiljø og 13 pct. af de ansatte inden for sundhed og omsorg.

Anm. Se appendix. Der er sket en signifikant forbedring af det fysiske arbejdsmiljø fra 2012 til 2014, men fordelt på faggruppe er der ikke nogle signifikante ændringer. Uoplyste er ikke vist, og militær og landbrug er ikke vist grundet få besvarelser. Alle indgår dog i totalen. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Set over en bred kam er det fysiske arbejdsmiljø generelt blevet bedre i perioden 2012 til 2014. I 2012 var 9,6 pct. overbelastede pga. et hårdt fysisk arbejdsmiljø, mens det i 2014 var 8,5 pct. Faldet er signifikant.

①

Set over en bred kam er det fysiske arbejdsmiljø blevet bedre i perioden 2012 til 2014

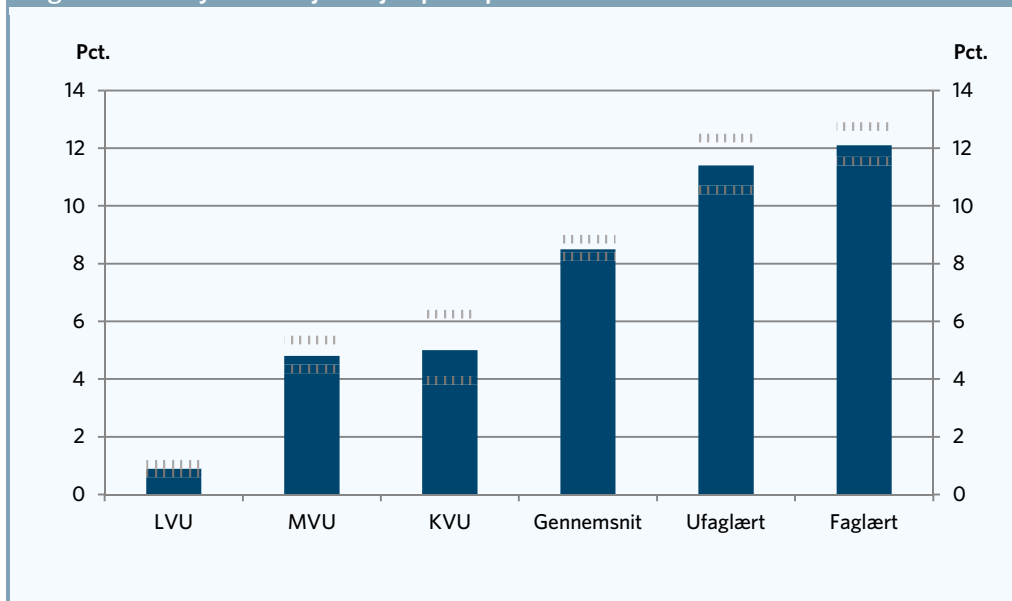
Jo højere uddannelse, des mindre er risikoen for at arbejde i et hårdt fysisk arbejdsmiljø

Ser man på, hvilke uddannelsesgrupper der arbejder i et hårdt fysisk arbejdsmiljø, er der store variationer. Figur 2 viser andelen med et hårdt fysisk arbejdsmiljø fordelt på højest fuldførte uddannelse. Det ses af figuren, at andelen med et hårdt fysisk arbejdsmiljø falder med uddannelsesniveauet. 11-12 pct. af de ufaglærte og faglærte har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, hvilket er mere end dobbelt så mange som personer med en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Blandt beskæftigede med en lang videregående uddannelse er det meget færre, kun én procent, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø.

①

Andelen med et hårdt fysisk arbejdsmiljø falder med uddannelsesniveauet

Figur 2. Hårdt fysisk arbejdsmiljø opdelt på uddannelse

Anm. Se appendix. Der er sket en signifikant forbedring af det fysiske arbejdsmiljø fra 2012 til 2014, men fordelt på uddannelsesniveau er der ikke nogle signifikante ændringer. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

At faglærte og ufaglærte er de uddannelsesgrupper, hvor flest oplever fysiske overbelastninger på jobbet, passer godt med, hvilke faggrupper der generelt set har det hårdeste fysiske arbejdsmiljø (figur 1).

① Faglærte og ufaglærte har det hårdeste fysiske arbejdsmiljø

Inden for bygge og anlæg er mere end hver tredje begrænset i arbejdet pga. smerter. Det er over dobbelt så mange som inden for ledelse og vidensintensive job

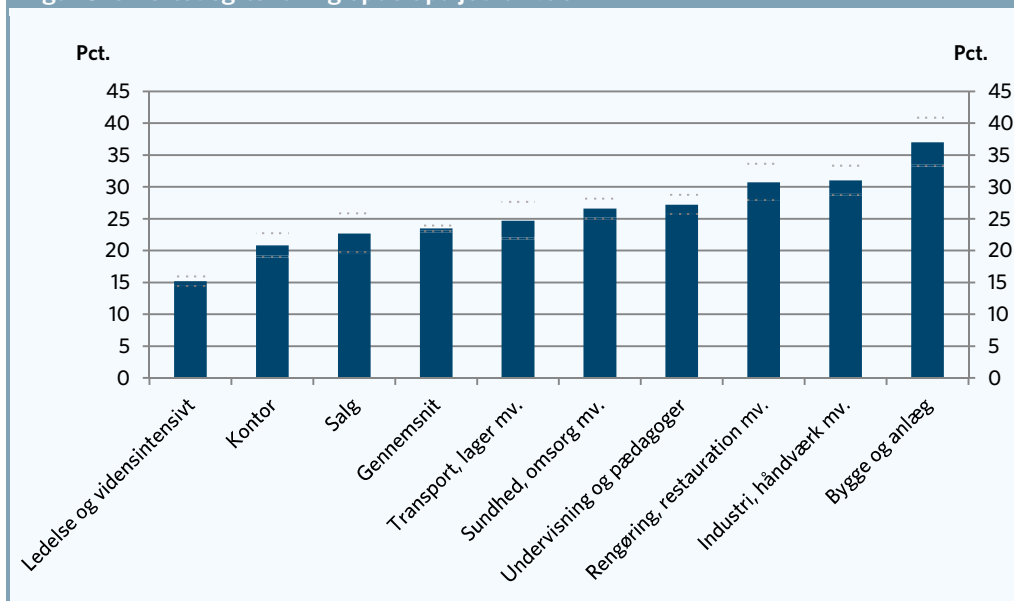
En af de arbejdsmiljøfaktorer, der indgår i målet for det fysiske arbejdsmiljø, er smertebegrænsning. Personer, der har svaret ja til at have været begrænset i arbejdet pga. smerter inden for de sidste tre måneder, er omfattet af smertebegrænsning.

① Smertebegrænsning omfatter personer, der har været begrænset i arbejdet pga. smerter inden for 3 måneder

Figur 3 viser, hvor mange inden for forskellige faggrupper, der har været begrænset i arbejdet på grund af smerter. Igen er det især inden for bygge og anlæg, hvor mange er begrænset i arbejdet på grund af smerter, nemlig 37 pct. Det er mere end dobbelt så mange som inden for ledelse og vidensintensive job. Blandt ansatte inden for rengøring, restauration og anden service samt industri, håndværk og montering er det 31 pct., der har været begrænset i arbejdet på grund af smerter. I gennemsnit er det knap hver fjerde af lønmodtagerne, der har været begrænset i arbejdet som følge af smerter inden for de seneste 3 måneder.

① Inden for bygge og anlæg, er 37 pct. begrænset i arbejdet på grund af smerter

Figur 3. Smertebegrænsning opdelt på jobfunktion

Anm. Se appendix. Der er sket et signifikant fald i andelen med smertebegrænsninger fra 2012 til 2014. Fordelt på jobfunktionen er det for personer, der er beskæftiget inden for salg, hvor smertebegrænsning er faldet signifikant. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Et andet kriterium for at være i gruppen af personer, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, er, at man er udsat for mindst én af 8 typer af fysiske belastninger. De 8 typer af belastninger omhandler bl.a. tunge løft, gentagne bevægelser, skub, vrid og/eller stående arbejde, jf. boks 1.

I tabel 1 kan man se, hvor mange fysiske belastninger de forskellige faggrupper er udsat for. Bygge og anlæg træder endnu engang frem som den faggruppe, der er hårdest ramt. 94 pct. af de personer, der arbejder inden for bygge og anlæg, er udsat for mindst én af de fysiske belastninger. Det er mere end fire gange så mange som blandt dem, der arbejder inden for ledelse og vidensintensive jobs.

⓪ Der er 4 gange så mange inden for bygge/anlæg, der er udsat for mindst én fysisk belastning, i forhold til inden for ledelse/vidensjob

Tabel 1. Antal belastninger opdelt på faggruppe

Antal belastninger	Procent				Total
	0	1-2	3-4	5-8	
Bygge og anlæg	6	17	23	55	100
Rengøring, restauration mv.	9	24	36	31	100
Industri, håndværk mv.	14	24	27	36	100
Salg	21	26	24	29	100
Transport, lager mv.	23	31	22	25	100
Sundhed, omsorg mv.	28	34	21	18	100
Undervisning og pædagoger	36	42	15	8	100
Total for alle	43	26	15	16	100
Kontor	64	21	9	6	100
Ledelse og vidensintensivt	79	17	3	2	100

Anm. Se appendix. Tallene er afrundet til nærmeste heltal. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

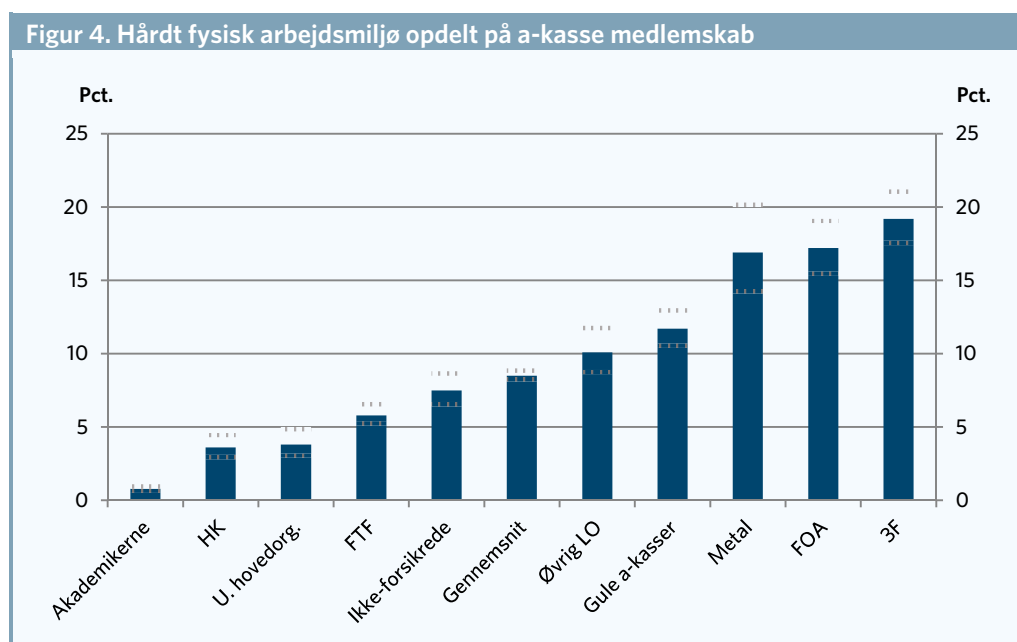
Yderligere fremgår det af tabellen, at de faggrupper, hvor flest personer er udsat for fysisk belastning, samtidig er dem, der er udsat for flest belastninger pr. ansatte. Inden for bygge og anlæg er 55 pct. således udsat for mindst fem af de otte belastninger, mens det inden for ledelse og vidensintensive jobs kun er to procent.

⊙ De faggrupper, hvor flest personer er udsat for fysisk belastning, er også dem, der er udsat for flest belastninger pr. ansatte

Fysiske belastninger og smerter rammer især LO's medlemmer

Ser man på, hvilke a-kasse-medlemmer der er mest udsatte, når det kommer til det fysiske arbejdsmiljø, er der ligesom for faggrupperne store variationer. Af figur 4 ses det, at knap hver femte af 3F's medlemmer har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, mens det er én ud af 100 blandt medlemmerne af Akademikerne. De tre a-kasser, hvor flest har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, er alle organiserede under LO. Det er 3F, FOA og Metal. De tre a-kasse har alle en signifikant højere andel med et hårdt fysisk arbejdsmiljø end blandt lønmodtagerne i gennemsnit. Ligeledes har Akademikerne, HK, FTF og a-kasserne, der er uden hovedorganisation (fx Business Danmark), signifikant færre medlemmer med et hårdt fysisk arbejdsmiljø.

⊙ Knap hver femte af 3F's medlemmer har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, mens det er én ud af 100 blandt Akademikernes medlemmer

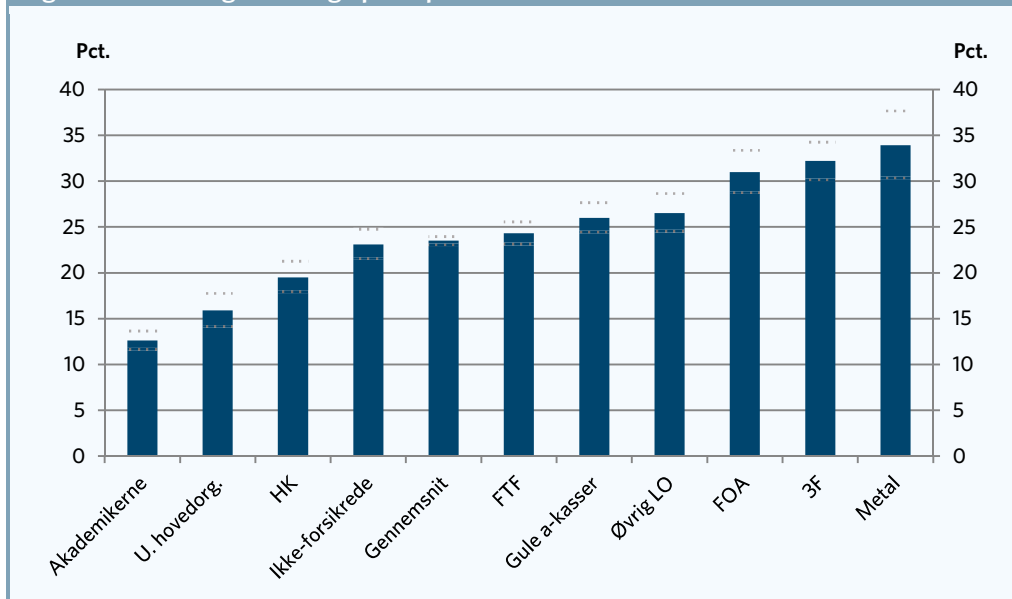
Anm. Se appendix. Der er sket et signifikant forbedring af det fysiske arbejdsmiljø samlet fra 2012 til 2014, men fordelt på a-kasser er der ikke nogle signifikante ændringer. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Medlemmerne af LO-a-kasserne Metal, FOA og 3F er foruden dem, hvor flest dør med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, også dem, hvor flest er begrænset af smerter i arbejdet. Det ses af figur 5, som viser smertebegrænsninger opdelt på a-kasser. Mere end 30 pct. af medlemmerne i de tre LO-a-kasser er begrænset i arbejdet på grund af smerter. Det er signifikant flere end blandt de gule a-kasser og mere end dobbelt så mange som hos Akademikerne, hvor 13 pct. er begrænset i arbejdet pga. smerter.

⊙ Medlemmerne af LO-a-kasserne Metal, FOA og 3F er dem, hvor flest dør med et hårdt fysisk arbejdsmiljø

Figur 5. Smertebegrænsning opdelt på a-kasse medlemskab

Anm. Se appendix. Der er sket en signifikant fald i andelen med smertebegrænsninger fra 2012 til 2014. Fordelt på a-kasser er der ikke nogle signifikante ændringer. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

LO-a-kasserne 3F, FOA og Metal er også dem, hvor medlemmerne har flest belastninger pr. medarbejder. Opdeler man de fysiske belastninger på a-kasser som i tabel 2, fremgår det, at 9 ud af 10 medlemmer af 3F er udsat for mindst én belastning som fx skub, vrid, løft eller armbevægelser over hovedet. Det er mere end fire gange så mange som blandt medlemmer af Akademikernes A-kasse. Yderligere er 37 pct. af de belastede 3F'ere udsat for mellem 5-8 belastninger. I bunden af tabellen ligger Akademikernes A-kasse, hvor 19 pct. er udsat for mindst én belastning. 16 pct. af dem er udsat for højest to.

⊙
9 ud af 10 medlemmer af 3F er udsat for mindst én belastning som fx skub, vrid, løft eller armbevægelser over hovedet

Tabel 2. Antal belastninger opdelt på a-kasse

Antal belastninger	0	1-2	3-4	5-8	Total
3F	11	25	27	37	100
FOA	13	33	29	25	100
Metal	13	27	27	34	100
Ikke-forsikrede	38	26	18	18	100
Gule a-kasser	38	25	17	20	100
Øvrig LO	38	25	17	21	100
Total for alle	43	26	15	16	100
FTF	45	37	12	6	100
HK	58	26	10	6	100
Uden hovedorganisation	66	20	7	7	100
Akademikerne	81	16	2	1	100

Anm: Se appendix. Tallene er afrundet til nærmeste heltal.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Et hårdt fysisk arbejdsmiljø gør folk syge

Hvis man har haft et hårdt fysisk arbejdsmiljø, er der større risiko for, at man modtager sygedagpenge¹ året efter. Det fremgår af tabel 3, der viser, hvor mange der modtager sygedagpenge blandt dem, der har haft et almindeligt fysisk arbejdsmiljø, og blandt dem, der har haft et hårdt fysisk arbejdsmiljø.

I gennemsnit er det 13 pct. af dem, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, som modtager sygedagpenge året efter. Det er mere end dobbelt så mange som blandt personer med et almindeligt fysisk arbejdsmiljø. Personer med et hårdt fysisk arbejdsmiljø er således kraftigt overrepræsenteret blandt personer, der modtager sygedagpenge.

Inden for de fleste arbejdsgrupper er der en stor forskel på, hvor mange der modtager sygedagpenge blandt personerne med et almindeligt og et hårdt fysisk arbejdsmiljø. Inden for sundhed, omsorg mv. samt bygge og anlæg er det omkring 17 pct. med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge året efter. For ansatte i bygge og anlæg er der altså tre gange så stor risiko for at blive én af dem, der ender på sygedagpenge, hvis man har et hårdt fysisk arbejdsmiljø i forhold til, hvis man ikke har. Bygge og anlæg er således blandt de faggrupper, hvor sammenhængen mellem et hårdt fysisk arbejdsmiljø og modtagelse af sygedagpenge er klarest. Inden for sundhed og omsorg er det mere end dobbelt så mange af dem med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, der kommer på sygedagpenge som blandt dem, der har et almindeligt arbejdsmiljø.

⊙ Hvis man har haft et hårdt fysisk arbejdsmiljø, er der større risiko for at modtage sygedagpenge året efter

⊙ 13 pct. af dem, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, modtager sygedagpenge året efter

⊙ For ansatte i bygge og anlæg er der tre gange så stor risiko for at komme på sygedagpenge, hvis man har et hårdt fysisk arbejdsmiljø i forhold til, hvis man ikke har

Tabel 3. Andelen, der modtager sygedagpenge opdelt på faggruppe

	Almindeligt fysisk arbejdsmiljø	Hårdt fysisk arbejdsmiljø	Signifikans
	Procent		
Transport, lager mf.	5,4	7,4	
Salg	4,5	9,3	
Rengøring, restauration mv.	8,2	9,6	
Industri, håndværk mv.	5,3	10,3	*
Total for alle	5,5	13,4	*
Kontor	5,7	14,6	*
Undervisning og pædagoger	7,4	15,1	*
Ledelse og vidensintensivt	3,7	15,5	*
Bygge og anlæg	5,8	16,7	*
Sundhed, omsorg mv.	7,2	17,1	*

Anm: Det fysiske arbejdsmiljø er opgjort i foråret 2012, mens modtagelse af sygedagpenge er opgjort i 2013. Personerne skal mindst have modtaget sygedagpenge i 5 uger i 2013 for at indgå som modtagere af sygedagpenge. Jobfunktionen Uoplyst, Militært arbejde og Landbrug er fjernet fra tabellen pga. få observationer. * angiver, at forskellen er signifikant.

Kilde: AE på baggrund af NFA, Danmarks Statistik og Beskæftigelsesministeriets løbsdatabase DREAM.

⊙

¹ Sygedagpenge gives til lønmodtagere, der er ude af stand til at arbejde pga. sygdom, eller fordi de er kommet til skade. Personer, der har modtaget sygedagpenge i mindst 5 uger i 2013, indgår som modtagere af sygedagpenge i analysen. Der kan være mange grunde til, at en person modtager sygedagpenge. Det kan skyldes arbejdsmiljøet, men det kan også skyldes grunde, der ikke er arbejdsrelaterede.

Selvom der er andre faktorer, der også spiller ind på risikoen for at modtage sygedagpenge, er der tydelige tegn på, at et hårdt fysisk arbejdsmiljø øger risikoen for at blive syg og modtage sygedagpenge. Inden for de fleste faggrupper er der signifikant flere af dem med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, som modtager sygedagpenge end blandt dem, der ikke har. Det ses af den lille stjerne i kolonnen yderst til højre i tabellen. I tabel 4 er andelen, der modtager sygedagpenge, opdelt på svarpersonernes uddannelse. Det fremgår, at uafhængigt af uddannelsen er der flere med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge. For de fleste uddannelsesgrupper gælder det, at der er cirka dobbelt så mange med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge i forhold til personer med et almindeligt arbejdsmiljø. Blandt personer med en kort videregående uddannelse er forskellen dog ikke signifikant.

Inden for de fleste faggrupper er der signifikant flere af dem med et hårdt fysisk arbejdsmiljø, som modtager sygedagpenge

Tabel 4. Andelen, der modtager sygedagpenge opdelt på uddannelse

	Almindeligt fysisk arbejdsmiljø	Hårdt fysisk arbejdsmiljø	Signifikans
	Procent		
KVU	5	11,7	
Ufaglært	5,1	12,2	*
Total	5,5	13,4	*
Faglært	6,7	14,2	*
MVU	5,7	14,2	*

Anm: Det fysiske arbejdsmiljø er opgjort i foråret 2012, mens modtagelse af sygedagpenge er opgjort i 2013. Personerne skal mindst have modtaget sygedagpenge i 5 uger i 2013 for at indgå som modtagere af sygedagpenge. De lange videregående uddannelser er fjernet af diskretionshensyn. * angiver at forskellen er signifikant.

Kilde: AE på baggrund af NFA, Danmarks Statistik og Beskæftigelsesministeriets forløbs database DREAM.

Tabellerne ovenfor indikerer, at der er en sammenhæng mellem personer, der har et hårdt fysisk arbejdsmiljø, og andelen, der modtager sygedagpenge. Spørgsmålet er imidlertid, hvad risikoen for at modtage sygedagpenge som følge af et hårdt fysisk arbejdsmiljø er, når man tager højde for, at folk har forskellig uddannelse, køn, alder, jobfunktion mv.

Et hårdt fysisk arbejdsmiljø fordobler risikoen for sygedagpenge

Det er undersøgt i tabel 5, som viser udvalgte variable fra en estimation over sandsynligheden for, at en beskæftiget person med et hårdt fysisk arbejdsmiljø modtager sygedagpenge året efter i mindst 5 uger. I estimationen er der korrigeret for en række baggrundskarakteristika såsom køn, alder, jobfunktion, uddannelse, og hvorvidt personen modtog sygedagpenge året før. Læs mere om selve estimationsmodellen i bilag 1, hvor den fulde regressionsmodel også er vist.

⊙ Estimationsmodellen viser risikoen for at modtage sygedagpenge, når man tager højde for en række baggrundskarakteristika

Det fremgår af tabel 5, at personer med et hårdt fysisk arbejdsmiljø har næsten dobbelt så stor risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til en person med et almindeligt fysisk arbejdsmiljø (helt præcist 1,75). Dette resultat er uafhængig af personernes køn, alder, jobfunktion, uddannelse, og hvorvidt de modtog sygedagpenge året før.

⊙ Personer med et hårdt fysisk arbejdsmiljø har næsten dobbelt så stor risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til en person med et alm. fysisk arbejdsmiljø

Forklarende variable	Risiko for sygedagpenge (Odds Ratio)
Hårdt fysisk arbejdsmiljø	1,75
Sundhed, omsorg mv.	1,24
Undervisning og pædagoger	1,56
Rengøring, restauration mv.	1,67
Bygge og anlæg	1,41
Lang videregående uddannelse	0,59
Modtog sygedagpenge i 2012	8,28

Anm: Logit-estimation af sandsynligheden for at modtage sygedagpenge minimum 5 uger i 2013 for en stikprøve på ca. 22.300 observationer. Kun signifikante resultater er vist. De øvrige variable, som indgår i regressionen, kan findes i bilag 1.
Kilde: AE på baggrund af NFA samt beskæftigelsesministeriets DREAM-register

Estimationen viser, at noget af det, der især øger risikoen for at modtage sygedagpenge, er hvilket arbejde, en person har. Ansatte inden for undervisning og pædagogisk arbejde har fx 1,56 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge som personer, der arbejder med ledelse og vidensintensivt arbejde. Uddannelseslængden har ligeledes en betydning for risikoen for at modtage sygedagpenge. Personer med en lang videregående uddannelse har alt andet lige 0,6 gange mindre risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til de ufaglærte. Det, der har størst betydning for risikoen for at modtage sygedagpenge, er dog, hvis personen har modtaget sygedagpenge året forinden. Personer, der modtog sygedagpenge i 2012, har mere end 8 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge i 2013.

⊙ Noget af det, der især øger risikoen for at modtage sygedagpenge, er, hvilket arbejde en person har

Kan man forebygge nogle af de fysiske belastninger, er der mange penge at spare for virksomhederne og samfundet

Det betaler sig at forebygge dårligt arbejdsmiljø

Mange danskere arbejder til hverdag i et hårdt fysisk arbejdsmiljø. Særligt inden for bygge- og anlægssektoren er en stor andel af de ansatte udsat for et hårdt fysisk arbejdsmiljø, og disse mennesker er samtidig den gruppe, der er udsat for flest belastninger pr. ansat. Hårde fysiske belastninger er dog ikke forbeholdt bygge- og anlægssektoren alene. Inden for eksempelvis rengøring, industri og omsorg er mange udsat for uhensigtsmæssige arbejdsstillinger, vrid eller andre belastninger.

⊙ Mange danskere arbejder til hverdag i et hårdt fysisk arbejdsmiljø. Særligt inden for bygge- og anlægssektoren er de ansatte hårdt ramt

Et dårligt fysisk arbejdsmiljø kan føre til øget sygefravær og er dyrt for både den enkelte, for virksomheden og for samfundet som helhed. Der er markant højere risiko for, at en person, der arbejder i et hårdt fysisk arbejdsmiljø, kommer til at modtage sygedagpenge i forhold til personer, der har et almindeligt arbejdsmiljø.

⓪
Hårdt fysisk arbejdsmiljø er dyrt for både den enkelte, virksomheden og samfundet

Sundhedsstyrelsen har for nylig udgivet en rapport om sygdomsbyrden i Danmark. I denne rapport anslår de, at erhvervsaktive personer med lænderygmerter årligt har 5,5 mio. flere sygedage end erhvervsaktive uden lænderygmerter. Derudover er lænderygmerter årsag til seks procent af alle nye tilkendelser af førtidspension. Samtidig har personer med nakkesmerter 4,5 mio. flere sygedage end personer uden nakkesmerter. Sundhedsstyrelsen vurderer, at lænderygmerter og nakkesmerter koster samfundet 6-7 mia. kr. årligt i tabt produktion. Hvis man kan forebygge bare en del af de fysiske belastninger, som danske lønmodtagere er udsat for, er der mange penge at spare både for virksomhederne og for samfundet.

⓪
Lænderygmerter og nakkesmerter koster samfundet 6-7 mia. kr. årligt i tabt produktion

2 KAPITEL

Stress, vold og mobning rammer især sygeplejersker og pædagoger

I gennemsnit er ca. 15 pct. af de danske lønmodtagere overbelastede som følge af et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Det svarer til ca. 300.000 personer. Mens mobning især forekommer inden for transport, industri og bygge og anlæg, rammer stress bredt inden for alle faggrupper. Dog er lærere og pædagoger den eneste faggruppe, hvor flere er blevet stressede fra 2012 til 2014. Et hårdt psykisk arbejdsmiljø giver 1,3 gange så stor risiko for at komme på sygedagpenge som et almindeligt arbejdsmiljø.

I det følgende dykker vi ned i danskernes psykiske arbejdsmiljø. Mobning, stress og vold eller trusler om vold er hverdag på flere arbejdspladser rundt omkring i landet. Men hvem og hvor mange er udsat for disse psykiske belastninger? Og hvad betyder det for folks ve og vel?

ⓘ Kapitel 2 vedrører danskernes psykiske arbejdsmiljø

Analyserne i dette kapitel tager ligesom i det foregående udgangspunkt i Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) spørgeskemaundersøgelse om arbejdsmiljøet i Danmark og kobler det med detaljerede registeroplysninger om uddannelse, jobfunktion og alder. Læs mere om analysemetoden og NFA's undersøgelse i appendiks.

ⓘ Der er igen taget udgangspunkt i NFA's arbejdsmiljøundersøgelse

NFA har udviklet et indeks til at måle, hvem der er psykisk overbelastet på jobbet – dvs. hvem der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø. For de psykisk overbelastede gælder det, at de har været udsat for en eller flere af følgende eksponeringer og belastninger:

ⓘ NFA har udviklet et indeks til at måle, hvem der er psykisk overbelastet på jobbet – dvs. hvem der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø

- Har psykosocial eksponering og har samtidig symptomer på stress
- Har været udsat for mobning og har samtidig symptomer på depression
- Har været udsat for vold og/eller trusler om vold og har samtidig symptomer på depression

De tre delkomponenter afgrænser hver for sig en gruppe, der indgår i det psykiske indeks. En person kan kun tælle med én gang, selvom vedkommende kan indgå i flere af grupperne.

NFA's definition af *et hårdt psykisk arbejdsmiljø* er det, som ligger til grund for målsætningerne i den nationale arbejdsmiljøstrategi frem mod 2020. I strategien er det beskrevet, at gruppen af beskæftigede, der er psykisk overbelastede, skal reduceres med 20 pct. frem mod 2020. Fra 2012, hvor den første måling blev lavet, til 2014 er udviklingen i andelen af danskere med et hårdt psykisk

ⓘ I den nationale arbejdsmiljøstrategi er det målet at reducere andelen af psykisk overbelastede med 20 pct.

arbejds miljø imidlertid gået den gale vej. Mens der i 2012 var 14,5 pct., som arbejdede i et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er denne andel nu steget til 15,1 pct. Stigningen er dog inden for den statistiske usikkerhed i undersøgelsen.

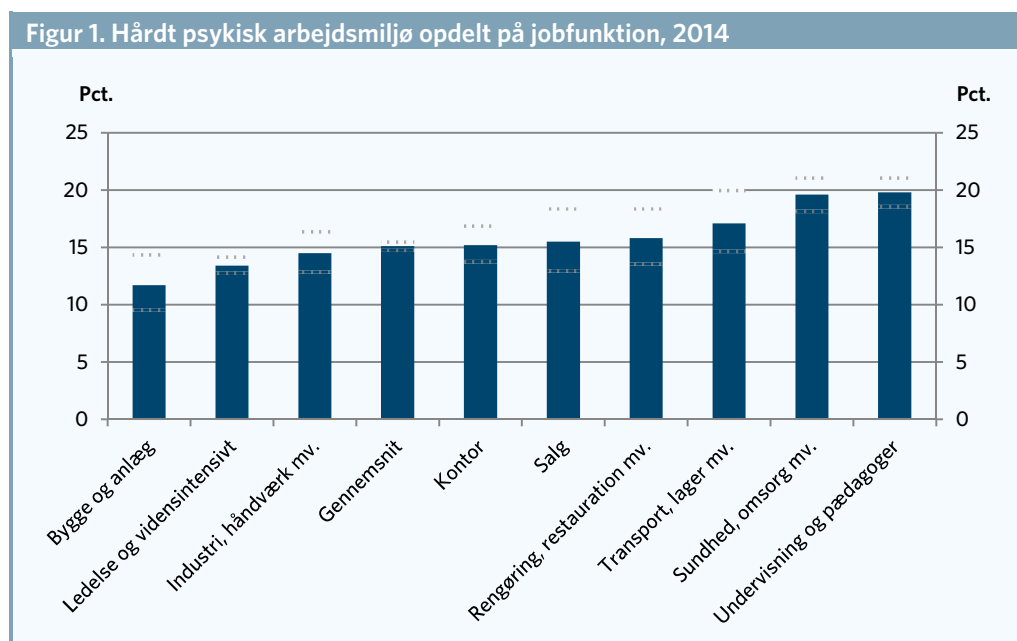
Ansatte inden for sundhed og undervisning har det hårdeste psykiske arbejdsmiljø

Der er stor forskel på, hvor mange der oplever et hårdt psykisk arbejdsmiljø på tværs af forskellige faggrupper. I gennemsnit er det omkring hver syvende beskæftigede, der arbejder i et hårdt psykisk arbejdsmiljø, svarende til ca. 300.000 personer. Det ses af figur 1, som viser, hvor stor en andel der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø inden for forskellige faggrupper. Hvem de forskellige faggrupper dækker over, kan ses i appendiks.

⓪
I gennemsnit arbejder hver syvende i et hårdt psykisk arbejdsmiljø, svarende til ca. 300.000 personer

Af figuren fremgår det, at knap hver femte person, der arbejder inden for sundhed og omsorg mv. samt inden for undervisning og pædagogisk arbejde, har et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Sundhed, omsorg mv. omfatter bl.a. læger, sygeplejersker og social- og sundhedsarbejdere, mens undervisning og pædagogisk arbejde foruden lærere i folkeskolen og undervisere på erhvervsskoler og universiteter også dækker over specialpædagogisk arbejde med børn, unge og voksne. Det psykiske arbejdsmiljø for ansatte inden for undervisning og pædagogisk arbejde er signifikant forværret fra 2012 til 2014.

⓪
Hver 5. inden for sundhed og omsorg mv. og inden for undervisning og pædagogisk arbejde har et hårdt psykisk arbejdsmiljø

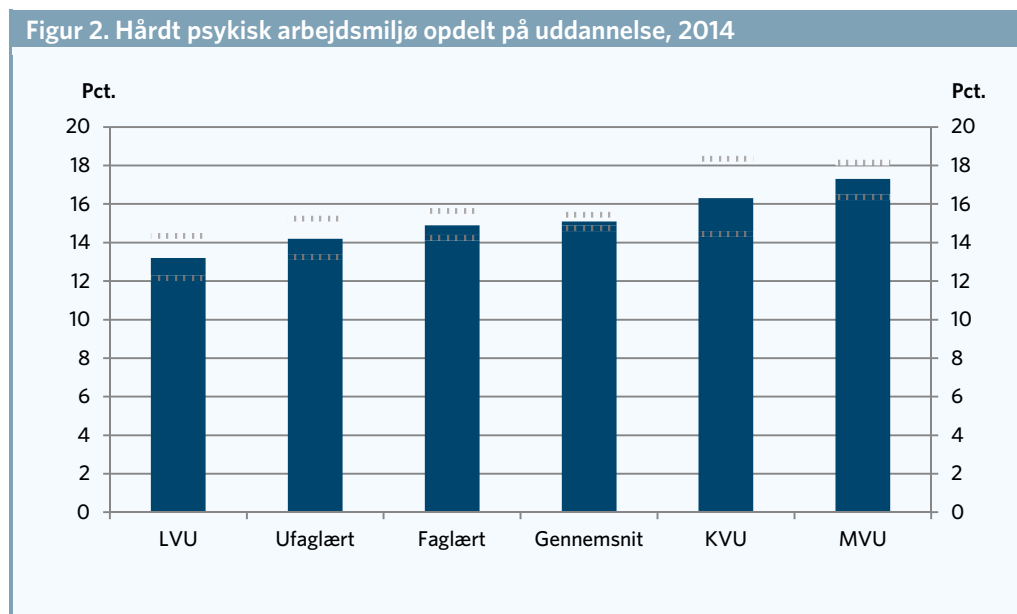
Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af det psykiske arbejdsmiljø fra 2012 til 2014, men for ansatte inden for Undervisning og pædagogisk arbejde er det psykiske arbejdsmiljø signifikant forværret. Personer med en uoplyst jobfunktion samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren pga., at antallet af besvarelser er få. De indgår i totalen. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Den faggruppe, hvor færrest har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er bygge og anlæg (fx bygningsarbejdere og vvs-arbejdere). Her har 12 pct. et hårdt psykisk arbejdsmiljø.

⓪
Bygge/anlæg er den faggruppe, hvor færrest har et hårdt psykisk arbejdsmiljø

Ser man på, hvilken uddannelse folk har, er der igen stor forskel på, hvem der oplever et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Af figur 2 ses det, at mens 17 pct. af personerne med en mellemlang videregående uddannelse har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er det "kun" 13 pct. af akademikerne.

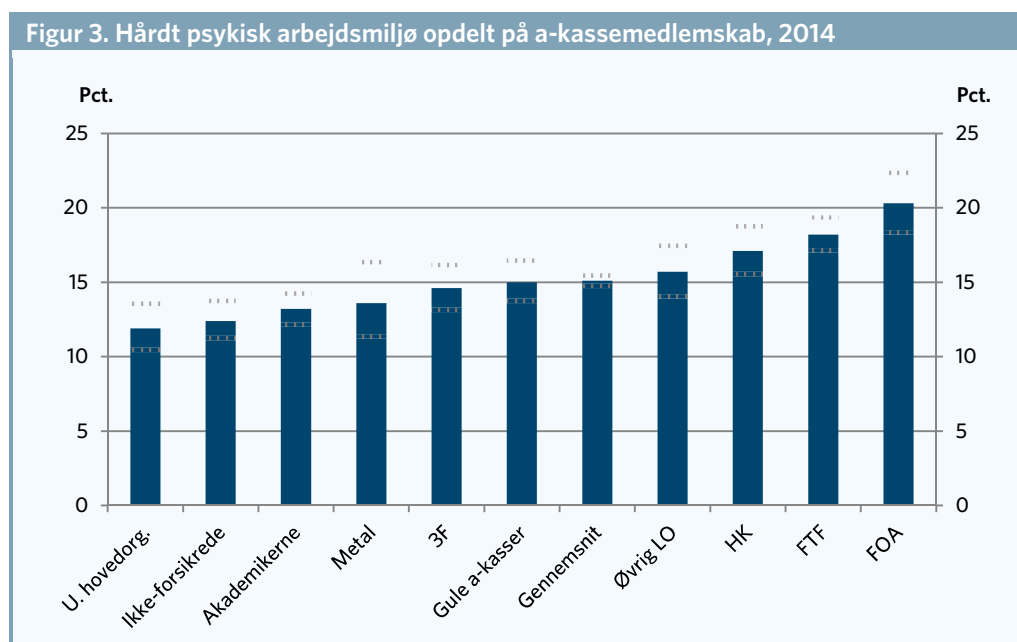
①
17 pct. af personer med en MVU har et hårdt psykisk arbejdsmiljø

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af det psykiske arbejdsmiljø fra 2012 til 2014, men for personer med en mellemlang videregående uddannelse (MVU) er det psykiske arbejdsmiljø signifikant forværret. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Opdelt på a-kasser er der en signifikant større andel af FOA's og FTF's medlemmer, der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, end gennemsnittet for de beskæftigede. Det ses af figur 3. De tre a-kasser, hvor flest medlemmer har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er FOA, FTF og HK. Mens 20 pct. af FOA's medlemmer har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er det 13 pct. af medlemmerne af Akademikerne (fx Magistrenes og Akademikerne's a-kasse).

①
Særligt mange af FOA's og FTF's medlemmer har et hårdt psykisk arbejdsmiljø

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af det psykiske arbejdsmiljø fra 2012 til 2014, men for medlemmer af FTF er det psykiske arbejdsmiljø signifikant forværret. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Hver sjette industri- og transportarbejder oplever mobning

Ét af de forhold, der kan gøre det psykisk hårdt at gå på arbejde, er mobning fra kollegaer eller ledelse. I denne analyse er mobbede personer dem, der har svaret ja til, at de har været udsat for mobning inden for det seneste år på arbejdet. I alt svarer næsten 12 pct. af lønmodtagerne, at de har været udsat for mobning inden for det seneste år.

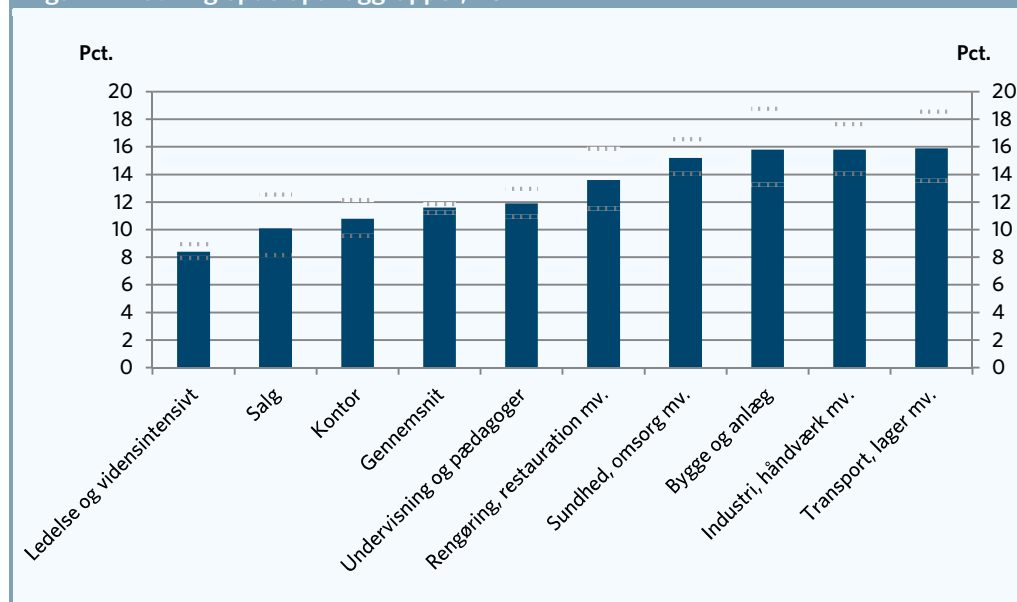
⊙
Ca. lønmodtagerne har været udsat for mobning inden for det seneste år

Mobning er især udbredt inden for de klassiske mande- og kvindefag som transport og lager, håndværk og industri, bygge og anlæg samt sundhed og omsorg

Som det fremgår af figur 4, er det især personer, der arbejder med manuelt arbejde, der er udsat for mobning. Omkring hver sjette (16 pct.) af dem, der arbejder inden for transport, lager og renovation, industri, håndværk og montering samt bygge og anlæg har været udsat for mobning det seneste år. Det er næsten dobbelt så mange som blandt personer, der arbejder inden for ledelse og vidensintensive jobs. Inden for sundhed, omsorg mv. er det ca. 15 pct., der har været udsat for mobning. Det er signifikant flere end blandt gennemsnittet for lønmodtagerne.²

⊙
Især personer, der arbejder med manuelt arbejde, er udsat for mobning

Figur 4. Mobning opdelt på faggrupper, 2014

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen af mobbede fra 2012 til 2014. Personer med en uoplyst jobfunktion samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren, pga. at antallet af besvarelser er få. De indgår i gennemsnitsberegningen. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

² At der er signifikant flere inden for sundhed og omsorg, der oplever mobning, end blandt gennemsnittet, ses af de små grå streger i figuren. Disse angiver konfidensintervaller og viser altså, hvor stor usikkerheden om tallene er. Når konfidensintervallerne ikke overlapper, er der tale om signifikante forskelle.

I tabel 1 kan man se det faktiske antal personer, der oplever mobning inden for de forskellige faggrupper. Som det ses, er det 16.000 personer inden for transport, lager og renovation, der oplever mobning på arbejdspladsen, og 25.000 personer inden for industri, håndværk og montering.

⓪ 25.000 personer inden for industri, håndværk og montering oplever mobning

Tabel 1. Mobning opdelt på faggruppe, 2014

Faggruppe	Antal, som ikke oplever mobning	Antal, som oplever mobning	I alt
	Lønmodtagere		
Ledelse og vidensintensivt	487.000	45.000	532.000
Sundhed, omsorg mv.	209.000	38.000	246.000
Undervisning og pædagoger	236.000	32.000	268.000
Kontor	137.000	17.000	154.000
Salg	87.000	10.000	97.000
Rengøring, restauration mv.	96.000	15.000	111.000
Bygge og anlæg	61.000	11.000	72.000
Industri, håndværk mv.	131.000	25.000	156.000
Transport, lager mv.	82.000	16.000	98.000
I alt	1.526.000	207.000	1.733.000

Anm: Personer med en uoplyst jobfunktion, samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren pga. antallet af besvarelser er få. Tabellen er afrundet til nærmeste 1.000.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Som det fremgår af tabellen, er det i absolutte tal flere inden for ledelse og vidensintensivt arbejde, der oplever mobning, men da ledelse og vidensintensivt arbejde er en stor faggruppe, svarer de 45.000 personer, som er udsat for mobning, "kun" til godt otte procent, jf. figur 4. Alt i alt er det mere end 200.000 danske lønmodtagere, der føler sig mobbede på jobbet.

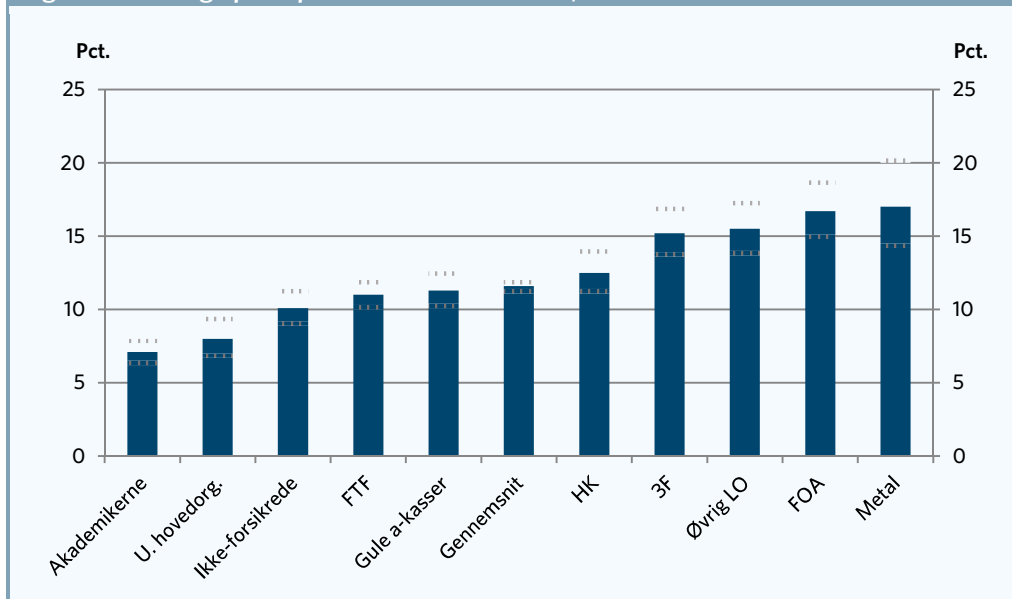
⓪ Mere end 200.000 danske lønmodtagere føler sig mobbede på jobbet

Medlemmer af Akademikernes A-kasse er i mindre grad udsat for mobning end medlemmerne af de øvrige a-kasser

Opdeler man mobning på a-kasser, ses det af figur 5, at medlemmerne af a-kasserne Metal, FOA, 3F samt øvrig LO i højere grad er udsat for mobning end de beskæftigede generelt. Blandt disse a-kasser er andelen, der har været udsat for mobning inden for det seneste år mere end dobbelt så høj som blandt medlemmer af Akademikerne.

⓪ Særligt medlemmerne af Metal, FOA og 3F udsættes for mobning. Færrest blandt Akademikernes medlemmer

Figur 5. Mobning opdelt på a-kasse-medlemskab, 2014

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen af mobbede fra 2012 til 2014. Opdelt på a-kasser er der ikke nogle signifikante ændringer. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Vold eller trusler om vold rammer især sundhedspersonale og pædagoger

Et andet forhold, der efterlader mentale mén blandt ansatte på en arbejdsplads, er vold eller trusler om vold. Personer, der her opgøres som udsatte for vold og/eller trusler om vold, har svaret ja til, at de har været udsat for vold eller trusler om vold inden for de seneste 12 måneder. Personer, der svarer nej til begge spørgsmål, angives som ikke-udsatte.

①

Et andet forhold, der efterlader mentale mén blandt ansatte på en arbejdsplads, er vold eller trusler

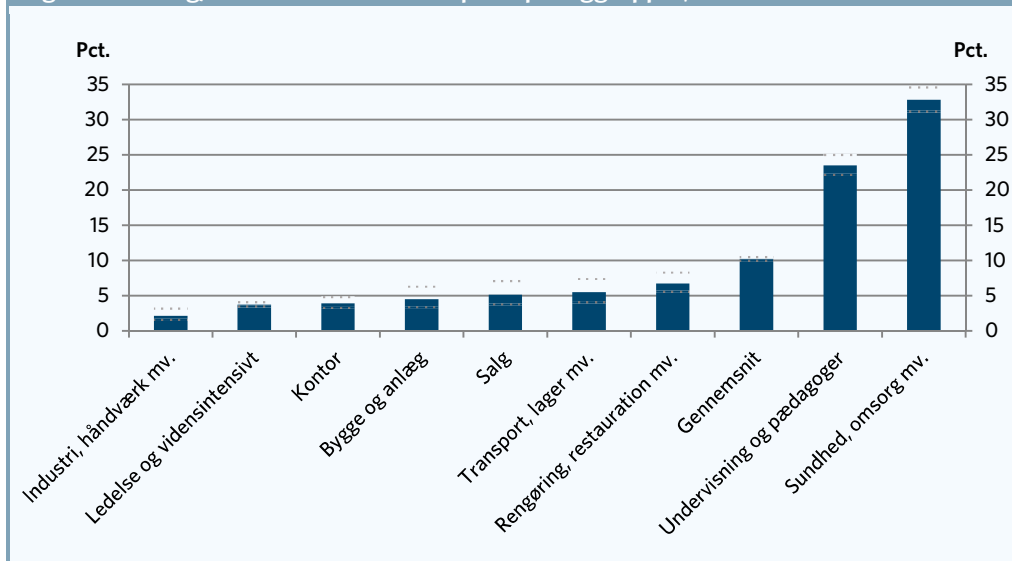
Hver tredje inden for sundhed og omsorg er udsat for vold eller trusler om vold. Det samme er hver fjerde inden for undervisning og pædagogik

Figur 6 viser andelen, der har været udsat for vold og/eller trusler om vold opdelt på faggrupper. Som det ses af figuren, er vold og/eller trusler om vold meget ulige fordelt på de forskellige faggrupper. Mens det forekommer forholdsvis hyppigt inden for sundheds- og omsorgsområdet, er det sjældent, at ansatte i industrien eller i ledelses- og vidensintensive job udsættes for vold eller trusler om det. Blandt sundheds- og omsorgspersonale har hver tredje været udsat for vold og/eller trusler om vold det seneste år.

①

Blandt sundheds- og omsorgspersonale har hver tredje været udsat for vold og/eller trusler om vold det seneste år

Figur 6. Vold og/eller trusler om vold opdelt på faggrupper, 2014

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der har været udsat for vold og/eller trusler om vold fra 2012 til 2014. Personer med en uoplyst jobfunktion, samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren pga. antallet af besvarelser er få. De indgår i gennemsnittet. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.

Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Der har i pressen været beskrevet, at mange ansatte i psykiatrien udsættes for vold og trusler på livet. Hvad der måske kan virke lidt overraskende er, at vold og/eller trusler ikke kun rammer sundheds- og omsorgspersonale. Også inden for undervisning og pædagogisk arbejde udsættes forholdsvis mange for vold og/eller trusler om vold. Faktisk har knap hver fjerde inden for undervisning og pædagogisk arbejde været udsat for vold og/eller trusler om vold inden for det seneste år. Undervisning og pædagogisk arbejde dækker udover lærer i folkeskolen og undervisere på erhvervsskoler mv. også over specialpædagogisk arbejde med børn, unge og voksne.

ⓘ
Knap hver fjerde inden for undervisning og pædagogisk arbejde er udsat for vold og/eller trusler om vold

I tabel 2 fremgår tallene bag figur 6. Det ses, at andelen inden for sundhed, omsorg mv., der oplever vold og/eller trusler om vold, er næsten 33 pct. Inden for undervisning og pædagogisk arbejde er det 23,5 pct. Da tallene bygger på en spørgeskemaundersøgelse, er de behæftet med nogen usikkerhed. Konfidensintervaller er medtaget for at vise, hvor stor usikkerheden er omkring de enkelte tal.

Hver 10. lønmodtager oplever vold eller trusler om vold på jobbet

Tabel 2. Vold og/eller trusler om vold opdelt på faggrupper, 2014

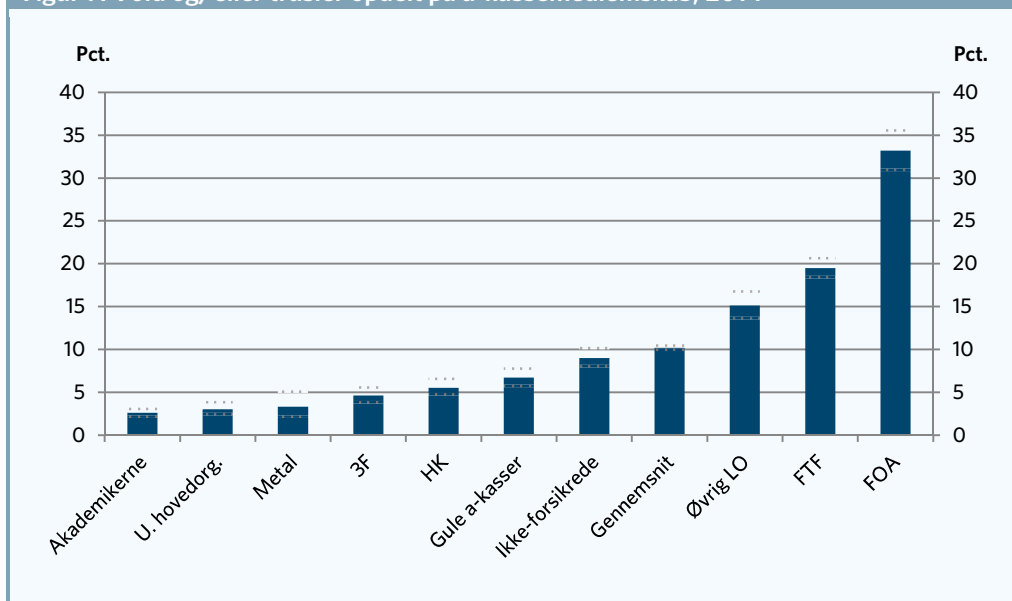
Faggruppe	Andel, som udsættes for vold og/eller trusler	Konfidensinterval - nedre grænse	Konfidensinterval - øvre grænse
Industri, håndværk mv.	2,1	1,4	3,3
Ledelse og vidensintensivt	3,7	3,3	4,2
Kontor	3,9	3,1	4,9
Bygge og anlæg	4,5	3,2	6,4
Salg	5,1	3,6	7,2
Transport, lager mv.	5,5	3,9	7,5
Rengøring, restauration mv.	6,7	5,4	8,4
Undervisning og pædagoger	23,5	22	25,1
Sundhed, omsorg mv.	32,8	31	34,7
Gennemsnit	10,2	9,8	10,6

Anm: Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der har været udsat for vold og/eller trusler om vold fra 2012 til 2014. Personer med en uoplyst jobfunktion samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren, da antallet af besvarelser er få. De indgår i gennemsnittet. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Opdeles andelen, der har oplevet vold og/eller trusler om vold, på a-kassemedlemskab, fremgår det af figur 7, at hændelserne hovedsageligt rammer medlemmerne af få a-kasser. Blandt FOA, FTF og Øvrige LO's (fx Socialpædagogernes a-kasse) medlemmer er der en signifikant større andel end gennemsnittet, der har været udsat for vold og/eller trusler om vold inden for det seneste år. Blandt FOA's medlemmer er det hver tredje, der har oplevet vold og/eller trusler om vold. Det er mere end tre gange så mange som blandt de beskæftigede i gennemsnit.

⊙ FOA's medlemmer er markant mere udsat for vold og/eller trusler end de øvrige a-kassers medlemmer

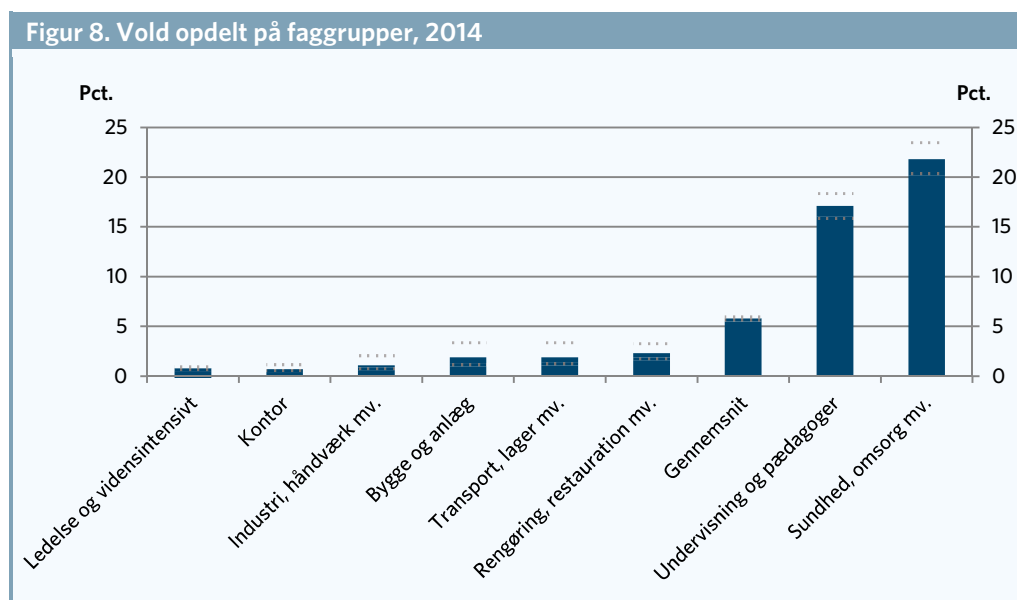
Figur 7. Vold og/eller trusler opdelt på a-kassemedlemskab, 2014

Anm: Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der har været udsat for vold og/eller trusler om vold fra 2012 til 2014. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Zoomer man ind på de personer, der tilkendegiver, at de oplever vold på jobbet, omfatter disse knap seks procent af alle lønmodtagere. Her er altså set bort fra trusler om vold. Som det fremgår af figur 8, er det primært de ansatte inden for sundhed, omsorg mm. samt undervisning og pædagogisk arbejde, der oplever vold. Mens mere end hver femte af de ansatte inden for sundhedsområdet oplever vold på jobbet, er det knap hver sjette inden for undervisningsområdet.

⓪ Ser man udelukkende på vold, er det mere end hver femte inden for sundhedsområdet, der oplever vold på jobbet

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der har været udsat for vold fra 2012 til 2014. Personer med en uoplyst jobfunktion samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde samt jobgruppen Salg er udeladt af figuren, da antallet af besvarelser er få. De indgår i gennemsnittet. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Går man lidt længere ned i detaljeringsniveau, kan man i tabel 3 se, hvad det er for jobfunktioner inden for sundhed og omsorg, der især er udsat for vold. Tabel 3 er en top 8 over de jobfunktioner, hvor flest personer *antalsmæssigt* er udsat for vold. Som det ses, er omsorgsarbejdere på institutioner og hospitaler (ekskl. plejehjem) den gruppe, hvor flest er udsat for vold - i alt næsten 20.000 personer. Det er fx assistenter og medhjælpere, der laver social- og sundhedsarbejde på institutioner og hospitaler, samt portører på institutioner og hospitaler. Denne gruppe er sammen med specialundervisere og specialpædagoger og politi- og fængselsarbejdere de faggrupper, hvor de største procentandele er udsat for vold. Omkring 40 pct. i disse grupper - altså mere end hver tredje - oplever vold på jobbet.

⓪ Omsorgsarbejdere er den gruppe, hvor flest er udsat for vold, knap 20.000 personer

Omsorgsarbejdere på institutioner og hospitaler er i vidt omfang udsat for vold. Mere end hver tredje - ca. 20.000 omsorgsarbejdere - oplever vold på jobbet

Efter omsorgsarbejdere på institutioner og hospitaler følger social- og sundhedsarbejdere i private hjem (inkl. plejehjem) og pædagoger som de grupper, hvor flest personer udsættes for vold. Det

fremgår af tabel 3, mens politi- og fængselsbetjente målt på antal ligger nummer 8 på listen over de mest voldsudsatte faggrupper, så er risikoen for at opleve vold på jobbet større her end for mange af de andre faggrupper. 38 pct. af politi- og fængselsarbejderne oplever således vold på jobbet.

Tabel 3. Top 8 faggrupper udsat for vold fordelt på antal, der oplever vold 2014

Nr.	Faggruppe	Antal	Pct.
1	Omsorgsarbejde på institutioner og hospitaler (ekskl. plejehjem)	19.900	39
2	Social- og sundhedsarbejde i private hjem (inkl. plejehjem)	16.300	30
3	Pædagogisk arbejde	13.000	24
4	Specialundervisning og specialpædagogisk arbejde	13.600	43
5	Undervisning på grundskoleniveau (inkl. 10. klasse)	11.300	18
6	Sygeplejerskearbejde	9.100	18
7	Børneomsorgsarbejde	6.900	13
8	Politi- og fængselsarbejde	4.100	38

Anm: Der er medtaget faggrupper, baseret på den 4-cifrede discokode, hvor flere end 1.000 personer er udsat for vold. Antallet er afrundet til nærmeste 100. Gruppen politi- og fængselsarbejder er lagt sammen, ligesom gruppen specialundervisning og specialpædagogisk arbejde er lagt sammen. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik.

Stigende stress inden for undervisningsområdet

Stress i arbejdslivet er noget, man ofte hører om i medierne. Ifølge Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) kan graden af stress opgøres ud fra svarene på følgende tre spørgsmål:

- Hvor ofte inden for den sidste måned har du følt, at vanskelighederne på arbejdet hobede sig sådan op, at du ikke kunne klare dem?
- Hvor ofte inden for den sidste måned har du følt dig sikker på dine evner til at klare vanskeligheder på arbejdet?
- Hvor ofte inden for den sidste måned har du følt, at tingene på arbejdet udviklede sig, som du ønskede det?

Svarpersonerne kategoriseres ud fra deres samlede score på de tre spørgsmål. De 20 pct., der får flest point og dermed har den største stressreaktion, betegnes her som de mest stressede. De følgende tabeller omfatter altså de 20 pct. mest stressede danskere.

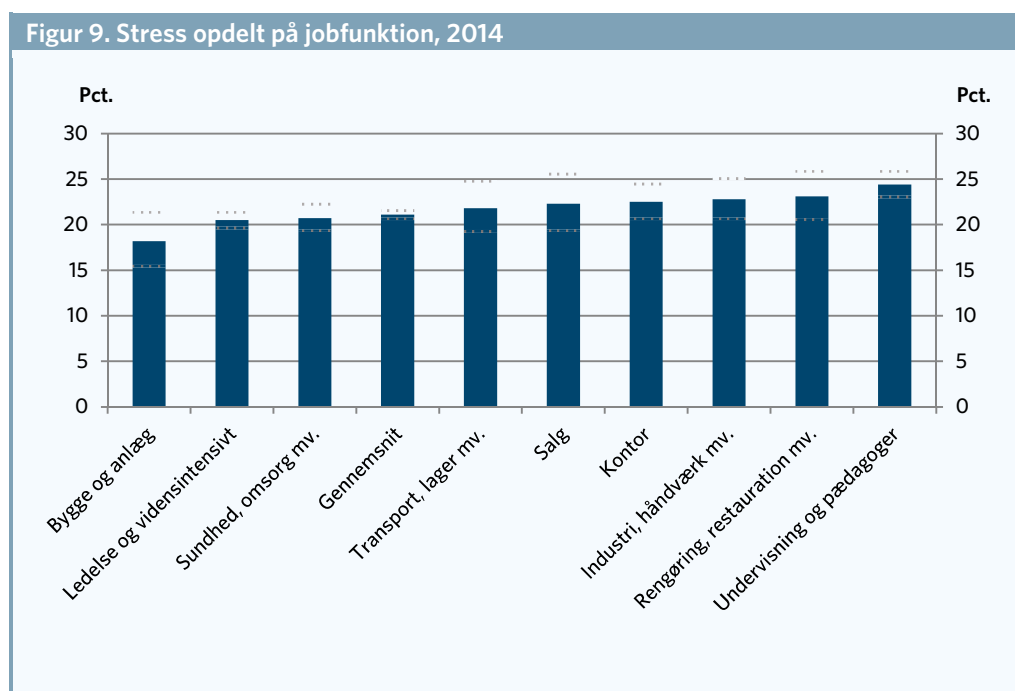
① De 20 pct., der får flest point i NFA's stress-score, betegnes her som de mest stressede

Stress rammer bredt på tværs af faggrupper. Lærere og pædagoger er dog de eneste grupper, som er blevet signifikant mere stressede fra 2012 til 2014

Som det ses af figur 9, rammer stress bredt på tværs af faggrupper. Når intervallerne i figuren ikke overlapper hinanden, kan det konkluderes, at resultaterne er signifikant forskellige. Af figuren kan

① Lærere og pædagoger er mere stressede end gennemsnittet

man se, at det kun er personer, der arbejder inden for undervisning og pædagogisk arbejde, der er signifikant mere stressede end gennemsnittet. Her er knap hver fjerde ansat stresset. Det er en stigning på fem procentpoint i forhold til 2012, hvor 19 pct. var stressede. Stigningen er signifikant. Der er altså sket en stigning i andelen af stressramte lærere og pædagoger fra 2012 til 2014. Spørgeskemaundersøgelsen blev indsamlet i marts/april 2014. Det er altså et år efter lærerlockout'en i 2013, og lige før heldagsskolen trådte i kraft.

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der er stressede 2012 til 2014. Opdelt på jobfunktion er andelen af ansatte inden for undervisning og pædagogik med stress steget signifikant. Personer med en uoplyst jobfunktion, samt ansatte inden for Landbrug og Militært arbejde er udeladt af figuren pga. antallet af besvarelser er lavt. De indgår i totalen. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller. Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Fordeles de 20 pct. mest stressede personer ud på medlemskab af a-kasser, ses det igen, at stress rammer bredt. Andelen af stressede er højest blandt medlemmerne af FOA, FTF og HK, jf. figur 10. Dog er det kun andelen af stressede blandt FTF's medlemmer, der er signifikant forskellig fra gennemsnittet. For FTF gælder det yderligere, at andelen af stressede er steget med fire procentpoint fra 2012, hvilket er signifikant.

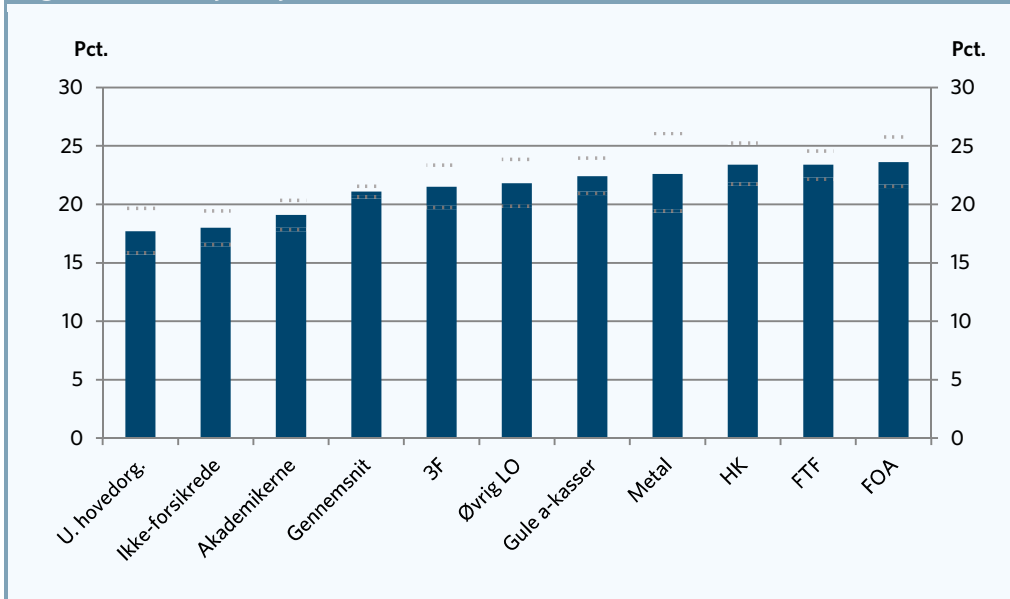
① Stress rammer bredt. Men andelen af stressede er højest blandt medlemmerne af FOA, FTF og HK

FTF er altså den eneste a-kasse, der med signifikant sikkerhed har set en stigning i andelen af stressede medlemmer fra 2012 til 2014. Det hænger sammen med, at både Danmarks Lærereforening og BUPL, som er de store fagforbund for lærere og pædagoger, er organiseret under FTF.

① FTF har set stigende stress blandt medlemmerne fra 2012 til 2014

Et hårdt psykisk arbejdsmiljø øger risikoen for at blive syg og modtage sygedagpenge

Figur 10. Stress opdelt på a-kassemedlemskab, 2014

Anm. Se appendix. Der er ikke sket en signifikant ændring af andelen, der er stressede, fra 2012 til 2014. Opdelt på a-kasser er andelen af medlemmer af FTF med stress dog steget signifikant. Prikkerne i figuren viser konfidensintervaller.
Kilde: AE på baggrund af NFA og Danmarks Statistik

Et hårdt psykisk arbejdsmiljø forøger risikoen for sygedagpenge

Et hårdt psykisk arbejdsmiljø er ikke kun problematisk, mens det står på. For nogle kan et psykisk hårdt arbejdsmiljø give så mentale mén, at de ikke er i stand til at arbejde efterfølgende. Faktisk er det i gennemsnit 10 pct. af dem, der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, som modtager sygedagpenge³ året efter. Det viser tabel 4. Det er knap dobbelt så mange som blandt personer med et almindeligt psykisk arbejdsmiljø.

① 10 pct. af dem, der har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, kommer på sygedagpenge året efter

For ansatte, der arbejder i ledelses- og vidensintensive job samt i jobs inden for sundhed og rengøring, er der en signifikant forskel på, hvor mange der modtager sygedagpenge blandt personerne med et almindeligt og et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Inden for ledelse og vidensintensive jobs samt rengøring, restauration og andet service er der 2,5 gange så høj risiko for at komme på sygedagpenge, hvis man har haft et hårdt psykisk arbejdsmiljø, som hvis man ikke har.

① Inden for ledelse/vidensjob samt rengøring/restauration er der 2,5 gange større risiko for sygedagpenge, hvis man har haft et hårdt psykisk arbejdsmiljø

Der er naturligvis andre forhold end arbejdsmiljøet, der kan have betydning for, om en person kommer på sygedagpenge. Men tallene her er udtryk for, at et hårdt psykisk arbejdsmiljø øger risikoen for at blive syg og modtage sygedagpenge inden for flere faggrupper.

³ Sygedagpenge gives til lønmodtagere, der er ude af stand til at arbejde pga. sygdom, eller fordi de er kommet til skade. Personer, der har modtaget sygedagpenge i mindst 5 uger i 2013, indgår som modtagere af sygedagpenge i analysen. Der kan være mange grunde til, at en person modtager sygedagpenge. Det kan skyldes arbejdsmiljøet, men det kan også skyldes grunde, der ikke er arbejdsrelaterede.

Tabel 4. Andelen, der modtager sygedagpenge, opdelt på jobfunktion

	Almindeligt psykisk arbejdsmiljø	Hårdt psykisk arbejdsmiljø	Signifikans
	Procent		
Transport, lager mv.	5,8	6,6	
Kontor	5,5	7,8	
Ledelse og vidensintensivt	3,2	8,1	*
Undervisning og pædagoger	7,9	8,5	
Industri, håndværk mv.	5,7	9,3	
Salg	4,6	9,7	
Total	5,6	10,1	*
Bygge og anlæg	8,6	11,4	
Sundhed, omsorg mv.	7,0	13,5	*
Rengøring, restauration mv.	6,8	17,4	*

Anm: Det psykiske arbejdsmiljø er opgjort i foråret 2012, mens modtagelse af sygedagpenge er opgjort i 2013. Personerne skal mindst have modtaget sygedagpenge i 5 uger i 2013 for at indgå som modtagere af sygedagpenge. Jobfunktionen Uoplyst, Militært arbejde og Landbrug er fjernet fra tabellen pga. få observationer. * angiver, at forskellen er signifikant.

Kilde: AE på baggrund af NFA, Danmarks Statistik og Beskæftigelsesministeriets forløbs database DREAM.

Personer, der modtog sygedagpenge i 2012, har mere end 8 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge i 2013

I tabel 5 er andelen, der modtager sygedagpenge, fordelt på deres uddannelsesniveau. Af tabellen fremgår det, at uafhængigt af uddannelse er der flere med et hårdt psykisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge. Blandt personer med en lang videregående uddannelse er det knap tre gange så mange med et hårdt psykisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge i forhold til personer med et almindeligt arbejdsmiljø. Andelen, der modtager sygedagpenge, er højest blandt de faglærte. Det gælder både dem med et hårdt og et almindeligt psykisk arbejdsmiljø. Forskellen på de to grupper er ikke så stor som blandt personer med en lang videregående uddannelse.

⓪ Uafhængigt af uddannelse er der flere med et hårdt psykisk arbejdsmiljø, der modtager sygedagpenge

Tabel 5. Andelen, der modtager sygedagpenge opdelt på uddannelse

	Almindeligt psykisk arbejdsmiljø	Hårdt psykisk arbejdsmiljø	Signifikans
	Procent		
LVU	2,2	6	*
KVU	4,8	7,6	
MVU	5,7	9,4	*
Ufaglært	5,4	10	*
Total	5,6	10,1	*
Faglært	6,8	11,9	*

Anm: Det psykiske arbejdsmiljø er opgjort i foråret 2012, mens modtagelse af sygedagpenge er opgjort i 2013. Personerne skal mindst have modtaget sygedagpenge i 5 uger i 2013 for at indgå som modtagere af sygedagpenge. * angiver, at forskellen er signifikant. Kilde: AE på baggrund af NFA, Danmarks Statistik og Beskæftigelsesministeriets forløbs database DREAM.

⓪

De overstående tabeller (tabel 4 og 5) viser, at der inden for flere faggrupper er en større risiko for at modtage sygedagpenge, hvis man har et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Spørgsmålet er da, hvor stor denne risiko er. Det er undersøgt i tabel 6. Pointen her er altså at undersøge, hvor meget et hårdt psykisk arbejdsmiljø har at sige for, om en person modtager sygedagpenge, når man korrigerer for en række baggrundskarakteristika såsom køn, alder, uddannelse, jobfunktion, og hvorvidt personen modtog sygedagpenge året før. Se mere om, hvordan modellen er estimeret i bilag 1, hvor hele modellen også er udspecificeret i en tabel.

Estimationsmodellen undersøger risikoen for at modtage sygedagpenge afhængigt af en række baggrundskarakteristika

Tabel 6. Risiko for at modtage sygedagpenge, udsnit af regression

Forklarende variable	Risiko for sygedagpenge (Odds Ratio)
Hårdt psykisk arbejdsmiljø	1,33
Sundhed, omsorg mv.	1,24
Undervisning og pædagoger	1,56
Rengøring, restauration mv.	1,67
Bygge og anlæg	1,41
Lang videregående uddannelse	0,59
Modtog sygedagpenge i 2012	8,28

Anm: Logit-estimation af sandsynligheden for at modtage sygedagpenge minimum 5 uger i 2013 for en stikprøve på ca. 22.300 observationer. Kun signifikante resultater er vist. De øvrige variable, som indgår i regressionen, kan findes i bilag 1. Modellen er den samme som den anvendte under det fysiske arbejdsmiljø (tabel 5 i kapitel 1).

Kilde: AE på baggrund af NFA samt beskæftigelsesministeriets DREAM-register

Som det ses af tabellen, har personer med et hårdt psykisk arbejdsmiljø ca. 1,3 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til en person med et almindeligt psykisk arbejdsmiljø. Dette resultat er uafhængig af personernes køn, alder, jobfunktion, uddannelse, og hvorvidt de modtog sygedagpenge året før. Andre faktorer, der isoleret set også øger risikoen for at modtage sygedagpenge, er, hvilket job personen har. Fx har ansatte inden for undervisning og pædagogisk arbejde 1,6 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge som personer, der arbejder inden for ledelse og vidensintensivt arbejde. Uddannelseslængden har også en betydning for risikoen for at modtage sygedagpenge. Personer med en lang videregående uddannelse har alt andet lige 0,6 gange mindre risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til de ufaglærte. Det, der har den største betydning for risikoen for at modtage sygedagpenge, er, hvis person har modtaget sygedagpenge året forinden. Personer, der modtog sygedagpenge i 2012, har mere end 8 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge i 2013.

⓪ Personer med et hårdt psykisk arbejdsmiljø ca. 1,3 gange større risiko for at modtage sygedagpenge

Det betaler sig at forebygge dårligt arbejdsmiljø

Mange danskere oplever et hårdt psykisk arbejdsmiljø på deres arbejde. Mobning, stress og vold eller trusler forekommer på det danske arbejdsmarked – og inden for nogle faggrupper er det ganske udbredt. Som vist i dette kapitel kan dårligt psykisk arbejdsmiljø føre til øget sygefravær. Hvis man har et hårdt psykisk arbejdsmiljø, er der større risiko for at ende på sygedagpenge. Derfor

⓪ Mobning, stress og vold eller trusler forekommer på det danske arbejdsmarked og er nogle steder ganske udbredt

er dårlige psykiske arbejdsmiljøer ikke bare et problem for de personer, der arbejder i det. Det er også dyrt for virksomhederne og for staten.

Sundhedsstyrelsen har for nylig udgivet en rapport om sygdomsbyrden i Danmark. I denne rapport anslår de, at erhvervsaktive personer med angst årligt har 1,9 mio. flere sygedage end erhvervsaktive uden angst. Derudover er angst årsag til 12 pct. af alle nye tilkendelser af førtidspension. Samtidig har personer med depressioner 1,7 mio. flere sygedage end personer uden depression. Samlet vurderer Sundhedsstyrelsen, at angst og depression koster 11-12 mia. kr. årligt i tabt produktion.

⓪
Angst og depression koster 11-12 mia. kr. årligt i tabt produktion

Nogle af angsttilfældene og depressionerne kan kædes sammen med dårligt psykisk arbejdsmiljø, fx i form af langvarigt stress, voldsepisoder samt chikane og mobning på arbejdspladsen. Kan en del af angst og depression forebygges med en forbedring af det psykiske arbejdsmiljø, er der altså mange penge at spare både for virksomhederne og for samfundet.

⓪
Kan man forebygge nogle af tilfældene af angst og depression med en forbedring af det psykiske arbejdsmiljø, er der mange penge at spare

3 KAPITEL

Hver tredje med en arbejdsskade kommer på sygedagpenge

Hver tredje dem, der bliver ramt af en arbejdsskade, er på sygedagpenge året efter. Hvis man rammes af en arbejdsskade på jobbet, øger det markant risikoen for at komme på sygedagpenge eller førtidspension. Har man haft en arbejdsskade, er risikoen for at komme på sygedagpenge året efter knap 4 gange større sammenlignet med, hvis man var gået fri for skader. Risikoen for at komme på førtidspension bliver fem gange større, hvis man rammes af en arbejdsskade.

Hvert år rammes mange danskere af en arbejdsskade. For nogen er skaden så kritisk, at den forhindrer dem i at komme tilbage på arbejdsmarkedet - enten midlertidigt eller permanent - og betyder, at de må på sygedagpenge eller førtidspension. Men hvor mange danskere ender egentlig på sygedagpenge eller førtidspension som følge af en arbejdsskade? Og hvor meget større er risikoen for at komme på sygedagpenge eller førtidspension, hvis man har en arbejdsskade i forhold til, hvis man ikke har? Det vil vi se nærmere på i dette kapitel.

Analyserne i det følgende vedrører alene *fysiske* arbejdsskader. Der er ikke set på psykiske arbejdsskader som følge af fx stress eller post-traumatiske oplevelser. Fysiske arbejdsskader dækker over både sygdomme og ulykker, som det fremgår af tabel 1.

ⓘ Dette kapitel handler om arbejdsskader og risikoen for at komme på sygedagpenge eller førtidspension

ⓘ Analyserne vedrører alene fysiske arbejdsskader. Data bygger på anmeldelser

Tabel 1. Hyppigst anmeldte arbejdsskader

	Antal	Procent
Erhvervs sygdomme		
Hudsygdomme	1.729	17,6
Skuldersygdomme	1.423	14,5
Ryg sygdomme	1.394	14,2
Arbejdsulykker		
Forstuvning, forvriddning, forstrækning	7.670	52,3
Knoglebrud	1.848	12,6
Sårskade	1.011	6,9

Anm: Tabellen viser antallet af anmeldte arbejdsskader med de hyppigste startdiagnoser (for erhvervs sygdomme) og skadeart (for arbejdsulykker). Antallet af anmeldte erhvervs sygdomme og arbejdsulykker er ikke identisk med antallet af anmeldte sager i Arbejdsskadestatistik 2010 fra Arbejdsskadestyrelsen. Det skyldes primært aldersafgrænsningen i datasættet, som er anvendt i analysen. Eksempelvis er antallet af høresygdomme lavere i denne analyse, da det i høj grad er personer over 55 år, der anmelder høreskader som erhvervs sygdomme.

Kilde: AE på baggrund af Arbejdsskadestyrelsen og Danmarks Statistiks registre.

Det ses af tabellen, at de hyppigst anmeldte erhvervssygdomme er hudsygdomme og sygdomme i bevægeapparatet, mens de hyppigst anmeldte arbejdsulykker er knoglebrud, forstuvninger og hjernerystelser. Det skal understreges, at tallene alene omfatter de *anmeldte* arbejdsskader. Omfanget af arbejdsskader blandt danske lønmodtagere er formentlig højere, men her er udelukkende regnet på de anmeldelser om fysiske arbejdsskader, som er indhentet fra Arbejdsskadestyrelsen. Disse er i det følgende kombineret med registerdata fra Danmarks Statistik og DREAM. Se mere om metoden i appendiks.

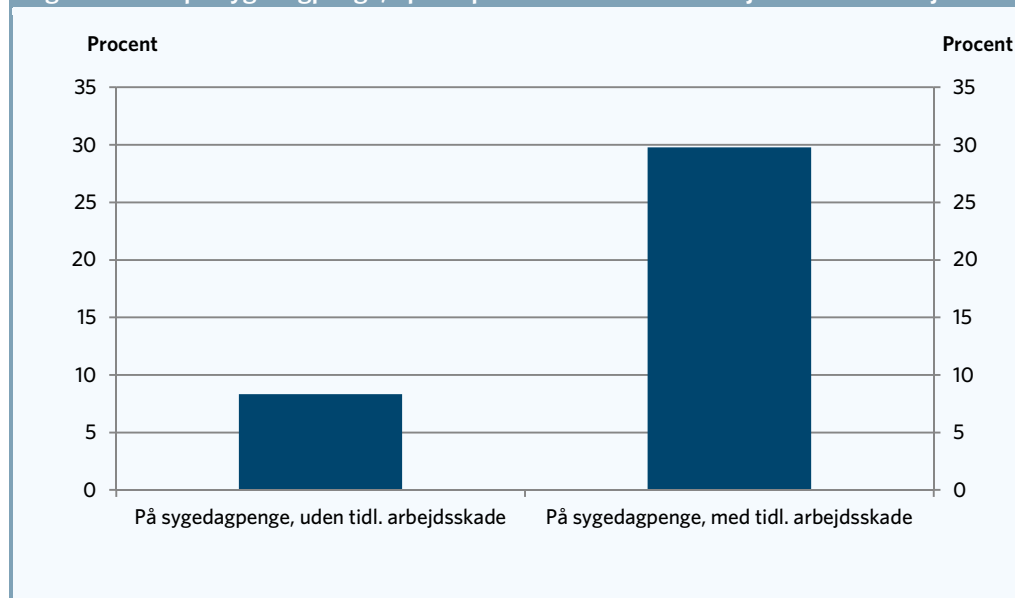
Arbejdsskader øger markant risikoen for førtidspension

Hver tredje med arbejdsskade kommer på sygedagpenge

I 2010 blev knap 23.000 personer ramt af en fysisk arbejdsskade. 6.700 af dem var på sygedagpenge året efter. Dermed kom knap hver tredje af dem (30 pct.), der blev ramt af en arbejdsskade i 2010, på sygedagpenge året efter. Ud af de, der var i beskæftigelse og ikke anmeldte en arbejdsskade, var det bare otte procent, der året efter fik sygedagpenge. Risikoen for at komme på sygedagpenge stiger altså markant, hvis man rammes af en arbejdsskade. Det ses af figur 1, der viser andelen af personer, der var i beskæftigelse i 2009 og på sygedagpenge i 2011 – opdelt på, om de fik en arbejdsskade eller ej.⁴ Har man haft en arbejdsskade, er risikoen for at komme på sygedagpenge året efter fire gange større, end den er for dem, der er gået fri for skader.

① 23.000 fik en arbejdsskade i 2010. Knap 7.000 var på sygedagpenge året efter

Figur 1. Andel på sygedagpenge, opdelt på om man har haft arbejdsskader eller ej

Anm: Figuren viser andelen af personer, der i 2010 har anmeldt en fysisk arbejdsskade som er på sygedagpenge sammenlignet med personer, der var i beskæftigelse i 2009 og ikke har haft en arbejdsskade. "På sygedagpenge" er defineret som at have modtaget sygedagpenge i minimum 5 uger i 2011. Kilde: AE pba. Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

⁴ Data bygger på dem, der var i beskæftigelse i 2009, evt. anmeldte en arbejdsskade i 2010 og var på sygedagpenge i 2011. Grunden til at 2009 er valgt som beskæftigelsesåret og ikke 2010 er, at de, som fik en arbejdsskade i 2010 og blev tilkendt sygedagpenge samme år, i registrene bliver opgjort som ikke-beskæftigelse hele 2010. Ved at tage udgangspunkt i de personer, som var i beskæftigelse i 2009 og anmeldte en arbejdsskade i 2010, får vi større sikkerhed i opgørelserne.

Ser man på forskellige uddannelsesgrupper, er det meget forskelligt, hvor mange der rammes af arbejdsskader – og i hvor høj grad arbejdsskader sender folk på sygedagpenge. Som det fremgår af tabel 2, er der langt flest faglærte, der rammes af arbejdsskader. Over 10.000 faglærte personer anmeldte en arbejdsskade i 2010. Det svarer til 46 pct. af alle dem, der fik en arbejdsskade det pågældende år. Også ufaglærte er forholdsvis udsatte for arbejdsskader, mens meget få med en lang eller kort videregående uddannelse rammes.

⓪ Arbejdsskader rammer især faglærte

	Antal	Procent
Ufaglært	6.842	30
Gymnasial	1.258	6
Faglært	10.229	46
Kort videregående uddannelse	965	4
Mellemlang videregående uddannelse	2.568	11
Lang videregående uddannelse	680	3
Total	22.612	100

Anm: Tabellen viser antallet af arbejdsskader, anmeldt i 2010 fordelt på den skadeslidtes uddannelsesniveau.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Arbejdsskadestyrelsen

Ser man på, i hvor høj grad arbejdsskader sender folk på sygedagpenge afhængigt af uddannelse, er der for alle uddannelsesgrupper en forøget risiko for at komme på sygedagpenge, hvis man har haft en arbejdsskade. Det ses af tabel 3, som viser andelen af personer, der var i beskæftigelse i 2010 og på sygedagpenge året efter opdelt på uddannelse og på, om de havde en arbejdsskade eller ej. Af tabellen kan man se, at en ufaglært eller faglært arbejder har mere end tre gange så stor risiko for at komme på sygedagpenge, hvis han eller hun har haft en arbejdsskade, som hvis vedkommende ikke har.

⓪ For alle uddannelsesgrupper forøger arbejdsskader risikoen for sygedagpenge

	Uden arbejdsskade	Med arbejdsskade
	Pct.	
Ufaglært	10,2	33,3
Gymnasial	4,5	22,1
Faglært	10,0	30,5
Kort videregående uddannelse	6,4	24,7
Mellemlang videregående uddannelse	8,7	26,9
Lang videregående uddannelse	3,6	15,4
Total	8,3	29,8

Anm: Tabellen viser andelen af beskæftigede personer i 2010 med og uden en fysisk arbejdsskade, der har modtaget sygedagpenge minimum 5 uger i 2011, fordelt på uddannelsesniveau.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

I tabel 4 fremgår risikoen for at komme på sygedagpenge afhængigt af faggruppe og af, om man har haft en arbejdsskade det foregående år eller ej. Igen kan man se, at omkring 30 pct. af dem, der rammes af arbejdsskader er på sygedagpenge året efter. For fx transport og lagerarbejdere er det lidt flere, mens det for ansatte inden for ledelse og vidensintensivt arbejde er færre.

⓪ For transport- og lagerarbejdere er 35 pct. af dem, der får en arbejdsskade, på sygedagpenge året efter

Ser man på forholdene mellem tallene i de to kolonner i tabel 4, er der for især kontor- og salgsarbejdere markant højere risiko for at komme på sygedagpenge, hvis man får en arbejdsskade, end hvis man går fri. For salgsarbejdere er der fire gange så stor risiko for at komme på sygedagpenge, hvis man rammes af en arbejdsskade i forhold til, hvis man ikke gør.

⓪ Arbejdsskader risikoen for sygedagpenge med en faktor 4 for salgsarbejdere

	Uden arbejdsskade	Med arbejdsskade
	Pct.	
Ledelse og vidensintensivt	6,2	24,8
Sundhed, omsorg mv.	7,8	23,3
Undervisning og pædagogisk arbejde	6,5	22,4
Kontor	8,5	31,3
Salg	7,0	32,3
Rengøring, restauration og anden service	12,0	32,1
Bygge og anlæg	11,5	31,4
Industri, håndværk og montering	9,3	31,8
Transport, lager og renovation	9,9	34,5
Landbrug og militær	7,2	23,8
Ukendt fagområde	8,8	33,1
Ikke i beskæftigelse i 2009	-	22,8
Total	8,3	29,8

Anm: Tabellen viser andelen af beskæftigede personer i 2010 med og uden en fysisk arbejdsskade, der har modtaget sygedagpenge minimum 5 uger i 2011, fordelt på fagområde. Fagområdet er opgjort ud fra discokoden for deres beskæftigelse i 2010. Kategorien "Ikke i beskæftigelse i 2009" indeholder de personer, der har anmeldt en skade i 2010, men ikke var i beskæftigelse pr. november 2009. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

Arbejdsskader femdobler risikoen for førtidspension

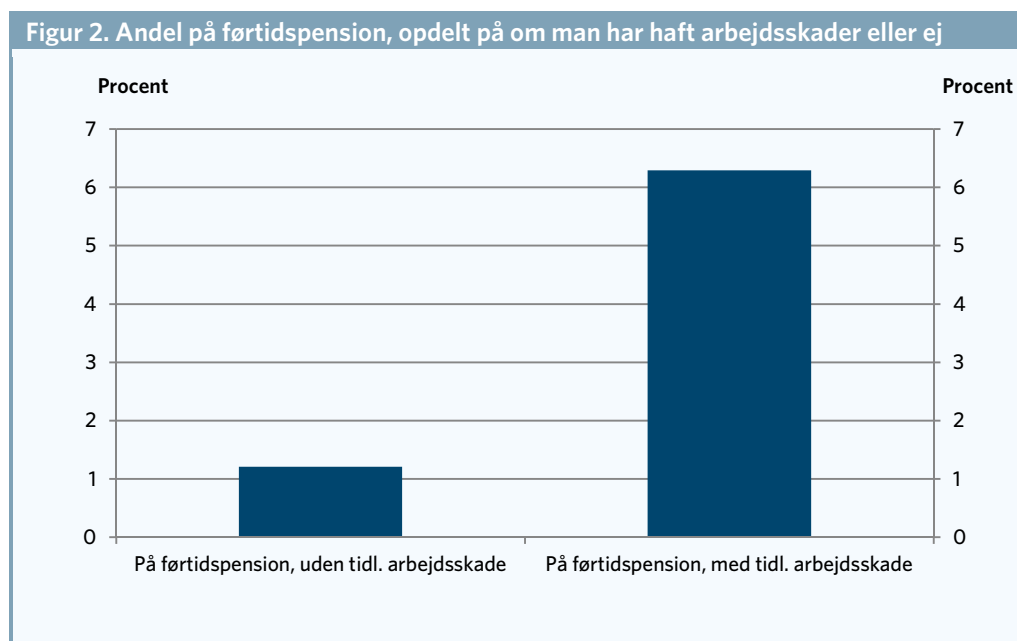
Ser man på risikoen for at komme på førtidspension afhængigt af, om man har haft en arbejdsskade eller ej, er sammenhængen endnu kraftigere end for sygedagpenge.

⓪ Arbejdsskader påvirker især risikoen for førtidspension

I de følgende tabeller er der set på, hvorvidt de personer, som anmeldte en arbejdsskade i 2010 var på førtidspension i 2014 eller ej. Som det fremgår af figur 2 er risikoen for at komme på førtidspension godt fem gange større, hvis man har haft en arbejdsskade i forhold til, hvis man er gået fri for skader. Af de knap 23.000, der indrapporterede arbejdsskader i 2010, var godt 1.400 af dem på førtidspension fire år senere. Det svarer til seks procent. Sammenligner man med, hvor mange der i det hele taget kommer på førtidspension, er seks procent ret markant. Det er nemlig

⓪ Risikoen for førtidspension er godt fem gange større, hvis man har haft en arbejdsskade, end hvis man er gået fri

kun én procent af alle dem, der var i beskæftigelse i 2009, som var på førtidspension i 2014. Arbejdsskader forøger altså kraftigt risikoen for at komme på førtidspension.

Anm: Figuren viser andelen af personer, der i 2010 har anmeldt en fysisk arbejdsskade som er på førtidspension i 2014 sammenlignet med personer, der var i beskæftigelse i 2009 og ikke har haft en arbejdsskade. Modtagerne af førtidspension har modtaget førtidspension i mindst 1 uge i 2014 (jan-ultimo nov). Personer, der enten er døde eller udvandret fra Danmark pr. ultimo 2014 er udeladt. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

Forholdet mellem at komme på førtidspension, hvis man har haft en arbejdsskade fire år forinden i forhold til, hvis man ikke har, er altså godt 5:1. Det varierer dog på tværs af uddannelsesbaggrund. For ufaglærte er knap 10 pct. af dem, der havde en arbejdsskade i 2010, på førtidspension i 2014. Blandt dem, der ikke blev ramt af en arbejdsskade, er det kun små tre procent., jf. tabel 5. Rammes man af en arbejdsskade forøger det altså risikoen for førtidspension med en faktor 3,5, hvis man er ufaglært. For faglærte er der tale om en faktor 5. Næsten seks pct. af de faglærte med arbejdsskader i 2010 var på førtidspension i 2014 mod kun én procent af de faglærte, der ikke fik en arbejdsskade.

① 6 pct. af de faglærte med arbejdsskader i 2010 var på førtidspension i 2014. Blandt dem uden arbejdsskade var det kun 1 pct.

Tabel 5. Andel på førtidspension, fordelt på uddannelse og arbejdsskade

	Uden arbejdsskade	Med arbejdsskade
	Pct.	
Ufaglært	2,8	9,5
Gymnasial	0,5	3,0
Faglært	1,1	5,6
Kort videregående uddannelse	0,6	4,6
Mellemlang videregående uddannelse	0,7	3,9
Lang videregående uddannelse	0,3	2,4
Total	1,2	6,3

Anm: Tabellen viser andelen af personer, der i 2010 har anmeldt en fysisk arbejdsskade som er på førtidspension i 2014 sammenlignet med personer, der var i beskæftigelse i 2009 og ikke har haft en arbejdsskade fordelt på uddannelsesniveau. Modtagerne af førtidspension har modtaget førtidspension i mindst 1 uge i 2014 (jan-ultimo nov). Personer, der enten er døde eller udvandret fra Danmark pr. ultimo 2014 er udeladt. Kilde: AE på baggrund Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

Ser man på risikoen for førtidspension på tværs af faggrupper, er der også her store variationer. Det fremgår af tabel 6, som viser risikoen for at komme på førtidspension afhængigt af, om man har haft en arbejdsskade eller ej. For personer, der arbejder inden for industri, håndværk og montering er forskellen stor. For industriarbejdere mm., som ikke fik en arbejdsskade i 2010, var det kun 0,9 pct., der kom på førtidspension fire år senere. Blandt de industriarbejdere mm., der fik en arbejdsskade, var det derimod hele syv procent, som var på førtidspension i 2014. En arbejdsskade inden for industri, håndværk og montering eller transport, lager og renovation øger altså risikoen for at komme på førtidspension mere end 7 gange.

⊙ En arbejdsskade inden for industri og håndværk samt transport og lager øger risikoen for førtidspension mere end 7 gange

Tabel 6. Andel på førtidspension, fordelt på fagområde og arbejdsskade

	Uden arbejdsskade	Med arbejdsskade
	Pct.	
Ledelse og vidensintensivt	0,4	2,8
Sundhed, omsorg mv.	0,5	2,6
Undervisning og pædagogisk arbejde	0,5	1,7
Kontor	0,8	4,4
Salg	0,8	3,7
Rengøring, restauration og anden service	1,1	4,0
Bygge og anlæg	1,0	4,7
Industri, håndværk og montering	0,9	7,1
Transport, lager og renovation	1,3	7,4
Landbrug og militær	3,2	1,9
Ukendt fagområde	3,7	7,9
Ikke i beskæftigelse i 2009	-	24,9
Total	1,2	6,3

Anm: Tabellen viser andelen af personer, der i 2010 har anmeldt en fysisk arbejdsskade, som er på førtidspension i 2014, sammenlignet med personer, der var i beskæftigelse i 2009 og ikke har haft en arbejdsskade fordelt på fagområde. Modtagerne af førtidspension har modtaget førtidspension i mindst 1 uge i 2014 (jan-ultimo nov). Personer, der enten er døde eller udvandret fra Danmark pr. ultimo 2014 er udeladt. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

Arbejdsskader er værd at forebygge

Tabellerne indtil nu har klart indikeret, at arbejdsskader øger risikoen for at komme på sygedagpenge og førtidspension. Spørgsmålet er imidlertid, hvor meget det er arbejdsskaden i sig selv, der øger risikoen – eller om det snarere er ens uddannelse, alder eller arbejde, der har afgørende betydning for ens risiko for at komme på sygedagpenge eller førtidspension. I tabellerne herunder er det undersøgt, hvor meget arbejdsskader øger risikoen for at ryge på sygedagpenge eller førtidspension, når man kontrollerer for en række faktorer som fx alder, uddannelse og faggruppe.

⊙ Estimationen i tabel 6 beregner risikoen for sygedagpenge, når man kontrollerer for en række faktorer

Sidste år var omkring 70.000 personer på sygedagpenge, og knap 220.000 modtog førtidspension

Som det ses af tabel 7, øger arbejdsskader – både i form af ulykker og sygdom – risikoen for at komme på sygedagpenge med en faktor 4, når man tager højde for en række baggrundsfaktorer. Det ses ved, at odds ratioen for variablene "Arbejdsskade: Ulykke" og "Arbejdsskade: Sygdom" begge er tæt på 4, og begge er signifikante. Erhvervssygdomme omfatter både sygdomme, der er anerkendt og ikke-ankendt som arbejdsskader, da tallene her baserer sig på anmeldelser. Når man anmelder en arbejdsskade, bliver den efterfølgende vurderet af Arbejdsskadestyrelsen, som afgør, hvorvidt der er tale om en anerkendt sygdom eller ej. Afgørelsen afhænger blandt andet af, hvorvidt skaden kan påvises at være en følge af arbejdet. I bilag er en tabel over den fulde regressionsmodel.

⓪ Arbejdsskader – både ulykker og sygdom – øger risikoen for sygedagpenge med en faktor 4, når man tager højde for en række baggrundsfaktorer

Tabel 7. Risiko for sygedagpenge, udsnit af regressionsmodel

Forklarende variable	Risiko for sygedagpenge (Odds Ratio)
Arbejdsskade: Ulykke	3,97
Arbejdsskade: Erhvervssygdom	3,59

Anm: Opgørelsesmetoden følger de tidligere tabeller. Personer med en arbejdsskade uden kendt beskæftigelse i 2009 er udeladt fra regressionen, da der ikke er nogen kontrolgruppe for disse personer. Referencegruppen er ufaglærte og ledelse og vidensintensiv. Se uddybende tabel i bilag. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, DREAM og data fra Arbejdsskadestyrelsen

Tabel 8 viser ligesom tabel 6 et udsnit af en regressionsmodel. Her er det risikoen for at komme på førtidspension, der er undersøgt. Arbejdsskader, både i form af ulykker og sygdomme, er igen udslagsgivende for risikoen for at komme på førtidspension, selv når man tager højde for andre faktorer som uddannelse, alder, arbejdsområde, mm., Mens ulykker på arbejdet forøger risikoen for at komme på førtidspension med en faktor 3, forøger sygdomme risikoen for at komme på førtidspension med mere end en faktor 4. Den fulde regressionsmodel kan findes i bilag.

⓪ Ulykker forøger risikoen for at komme på førtidspension med en faktor 3, mens sygdomme øger risikoen med mere end en faktor 4

Tabel 8. Risiko for førtidspension, udsnit af regressionsmodel

Forklarende variable	Risiko for førtidspension (Odds Ratio)
Arbejdsskade: Ulykke	2,99
Arbejdsskade: Erhvervssygdom	4,28

Anm: Opgørelsesmetoden følger de tidligere tabeller. Personer med en arbejdsskade uden kendt beskæftigelse i 2009 er udeladt fra regressionen, da der ikke er nogen kontrolgruppe for disse personer. Personer, der enten er døde eller udvandret fra Danmark pr. ultimo 2014 er udeladt. Referencegruppen er ufaglærte og ledelse og vidensintensiv. Se den fulde model i bilag. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, DREAM og Arbejdsskadestyrelsen

Besparelser på arbejdstilsynet er en gal kurs, hvis vi gerne vil forebygge flere arbejdsskader

Arbejdsskader forøger altså markant risikoen for at komme på sygedagpenge og førtidspension. Ikke alene går arbejdsskader ud over livskvaliteten for de personer, der rammes af dem, de er også problematiske fra et samfundsperspektiv. Dels går vi glip af den produktion, som de arbejdsskaderamte ellers havde produceret, dels er det dyrt for staten at have folk på

⓪ Arbejdsskader koster samfundet dyrt

sygedagpenge og førtidspension, fordi en arbejdsskade forhindrer dem i at arbejde. I Danmark var der i december sidste år omkring 70.000 personer⁵ på sygedagpenge og knap 220.000 modtog førtidspension.

Det er essentielt, at vi sætter ind for at forebygge, at arbejdsskaderne sker. Den aktuelle politiske kurs peger imidlertid ikke i den retning. Lige før årsskiftet vedtog regeringen sammen med Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og de Konservative en finanslov med besparelser på Arbejdstilsynet. Det betyder, at 125 årsværk skal nedlægges. At spare på arbejdstilsynet er en gal kurs, hvis man gør sig forhåbninger om at forebygge arbejdsskader og sikre et godt arbejdsmiljø på de danske arbejdspladser. En af Arbejdstilsynets vigtigste opgaver er netop at forebygge, at arbejdsskaderne sker. Så besparelser på Arbejdstilsynet kan hurtigt ende med at blive en dyr beslutning, hvis konsekvensen bliver et større antal arbejdsskader – og flere på sygedagpenge og førtidspension.

⓪ At spare på arbejdstilsynet er en gal kurs, hvis man gør sig forhåbninger om at forebygge arbejdsskader og sikre et godt arbejdsmiljø

⁵ Her er tale om fuldtidspersoner.

Bilag 1

I tabel A er det undersøgt, hvor meget et hårdt fysisk og psykisk arbejdsmiljø har at sige for, om en person modtager sygedagpenge, når man korrigerer for en række baggrundskarakteristika. Personer med et hårdt fysisk arbejdsmiljø har 1,75 gange så stor risiko for at modtage sygedagpenge i forhold til en person med et almindeligt psykisk arbejdsmiljø. En person med et hårdt psykisk arbejdsmiljø har ca. 1,3 større risiko. Disse resultater er uafhængige af personernes køn, alder, jobfunktion, uddannelse, og hvorvidt de modtog sygedagpenge året før.

Tabel A. Risiko for at modtage sygedagpenge, arbejdsmiljø		
Forklarende variable	Risiko for sygedagpenge (Odds Ratio)	Signifikans
Hårdt fysisk arbejdsmiljø	1,75	*
Hårdt psykisk arbejdsmiljø	1,33	*
Kvinde	1,57	*
Alder	1,12	*
Alder ²	1	*
<i>Faggrupper:</i>		
Sundhed, omsorg mv.	1,24	**
Undervisning og pædagog	1,56	*
Kontor	1,16	
Salg	1,31	
Rengøring, restauration mv.	1,67	*
Bygge og anlæg	1,41	**
Industri, håndværk mv.	1,22	
Transport, lager mv.	1,26	
Uoplyst, landbrug, militær	1,08	
<i>Uddannelse:</i>		
Faglært	1,07	
Kort videregående uddannelse	0,85	
Mellemlang videregående uddannelse	0,91	
Lang videregående uddannelse	0,59	*
Ryger	1,34	*
Modtog sygedagpenge i 2012	8,28	*
Konstant	0	*

Anm: Logit-estimation af sandsynligheden for at modtage sygedagpenge minimum 5 uger i 2013 for en stikprøve på ca. 22.300 observationer. "****" indikerer signifikans på 5%-niveau, mens "*" indikerer signifikant på 1%-niveau. Model 1 har en Pseudo R²=0,14. Referencevariablen for alle faggrupper er faggruppen "Ledelse og vidensintensivt arbejde". Referencevariablen for uddannelsesvariablene er "ufaglært".

Kilde: AE på baggrund af NFA samt beskæftigelsesministeriets DREAM-register

Metodebeskrivelse af logitmodellen

Det er valgt at estimere sandsynligheden for at modtage sygedagpenge med en binær model, nemlig logitmodellen. Fordelene ved binære modeller er, at sandsynligheden, der estimeres, ligger mellem 0-1, samt at de partielle effekter af de forklarende variable ikke er konstante. De afledte effekter, dvs. sandsynligheden for at modtage sygedagpenge, er udtrykt ved odds ratioer (OR). OR måler for hver variabel forskellen mellem den aktuelle gruppe og en referencegruppe. Hvis OR er 1, er der ingen forskel. Hvis OR er større end 1, angiver det, at den aktuelle gruppe i højere grad end referencegruppen modtager sygedagpenge. Hvis OR er mindre end 1, har den betragtede gruppe i mindre grad end referencegruppen modtaget sygedagpenge.

Når man opstiller en model som denne, hvor man forsøger at forklare modtagelse af sygedagpenge ud fra en række baggrundsforhold, er der altid forbehold. Selvom vi medtager en række forhold, som kunne tænkes at forklare risikoen for modtagelse af sygedagpenge, så vil der være noget, som ikke er forklaret fx almen helbredstilstand mv. Modellen her er således bedste bud på en alt andet lige model, hvor man holder andre forhold konstante, og er således bedre til at præcisere effekten af én faktor - her arbejdsmiljøet - end en ren deskriptiv analyse.

Den forklarende variabel sygedagpenge angiver, hvorvidt personerne har modtaget sygedagpenge året før. Hvis personerne tidligere har modtaget sygedagpenge, kan det skyldes, at de er blevet syge af et dårligt arbejdsmiljø, men det kan også skyldes sygdom, der ikke er arbejdsrelateret. Som et robusthedstjek er variabelen udeladt, da den "fjerner" noget af forklaringsgraden fra dummyvariablene for et hårdt arbejdsmiljø (denne model er ikke vist i tabellen). Ved udeladen er modellens forklaringsgrad faldet, men der er ingen af de øvrige variable, der har ændret fortegn og konsekvensen er af et dårligt arbejdsmiljø på risikoen for at modtage sygedagpenge er steget. Giver et dårligt psykisk arbejdsmiljø er risikoen for at modtage sygedagpenge nu 1,6 gange så stor i forhold til personer med et almindeligt psykisk arbejdsmiljø.

Bilag 2

Tabel 6. Risiko for sygedagpenge, arbejdsskader

Forklarende variabel	Risiko for at modtage sygedagpenge (odds ratio)	Signifikans
Arbejdsskade: Ulykke	3,97	*
Arbejdsskade: Erhvervs sygdom	3,59	*
Alder	1,02	*
Kvinde	1,82	*
<i>Faggrupper:</i>		
Sundhed, omsorg mv.	1,04	*
Undervisning og pædagogisk arbejde	1,04	*
Kontor	1,18	*
Salg	1,22	*
Rengøring, restauration og anden service	1,65	*
Bygge og anlæg	2,24	*
Industri, håndværk og montering	1,56	*
Transport, lager og renovation	1,72	*
Landbrug og militær	1,43	*
Ukendt fagområde	1,38	*
<i>Uddannelse:</i>		
Gymnasial	0,49	*
Faglært	0,92	*
Kort videregående uddannelse	0,67	*
Mellemlang videregående uddannelse	0,89	*
Lang videregående uddannelse	0,41	*
Konstant	0,03	*
Antal	2.113.233	

Anm: Opgørelsesmetoden følger de tidligere tabeller. Personer med en arbejdsskade uden kendt beskæftigelse i 2009 er udeladt fra regressionen, da der ikke er nogen kontrolgruppe for disse personer. Referencegruppen er ufaglærte og ledelse og vidensintensiv. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, DREAM og data fra Arbejdsskadestyrelsen

Tabel 7. Risiko for førtidspension, arbejdsskader

Forklarende variabel	Risiko for at modtage sygedagpenge (odds ratio)	Signifikans
Arbejdsskade: Ulykke	2,99	*
Arbejdsskade: Erhvervs sygdom	4,28	*
Alder	1,08	*
Kvinde	1,19	*
<i>Faggrupper:</i>		
Sundhed, omsorg mv.	1,13	*
Undervisning og pædagogisk arbejde	1,22	*
Kontor	1,56	*
Salg	2,56	*
Rengøring, restauration og anden service	2,16	*
Bygge og anlæg	1,97	*
Industri, håndværk og montering	1,63	*
Transport, lager og renovation	1,90	*
Landbrug og militær	2,45	*
Ukendt fagområde	6,55	
<i>Uddannelse:</i>		
Gymnasial	0,34	*
Faglært	0,42	*
Kort videregående uddannelse	0,31	*
Mellemlang videregående uddannelse	0,44	*
Lang videregående uddannelse	0,18	*
Konstant	0,00	*
Antal	2.106.053	

Anm: Opgørelsesmetoden følger de tidligere tabeller. Personer med en arbejdsskade uden kendt beskæftigelse i 2009 er udeladt fra regressionen, da der ikke er nogen kontrolgruppe for disse personer. Personer, der enten er døde eller udvandret fra Danmark pr. ultimo 2014 er udeladt. Referencegruppen er ufaglærte og ledelse og vidensintensiv.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, DREAM og data fra Arbejdsskadestyrelsen

Appendiks

NFA's arbejdsmiljøundersøgelse

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) gennemfører hvert andet år i perioden fra 2012 til 2020 en måling af arbejdsmiljø og helbred i Danmark. Undersøgelsen foregår ved, at NFA hvert andet år stiller de samme spørgsmål til en stor gruppe tilfældigt udvalgte beskæftigede. De seneste resultater af spørgeskemaundersøgelsen er fra 2014.

Undersøgelsen "Arbejdsmiljø og Helbred 2014" er baseret på en stikprøve af befolkningen på 50.000 beskæftigede lønmodtagere i Danmark mellem 18 og 64 år. Disse personer fik i marts 2014 tilsendt en invitation til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen 'Arbejdsmiljø og helbred i Danmark 2014', og 27.000 personer besvarede spørgeskemaet.

En nærmere beskrivelse af arbejdsmiljøundersøgelsen kan findes på:

<http://www.arbejdsmiljoforskning.dk/da/arbejdsmiljoedata/arbejdsmiljoe-og-helbred-20>

Metode og data i kapitel 1 og 2 - Arbejdsmiljø

I denne analyse er data fra NFA's spørgeskemaundersøgelse koblet med registeroplysninger fra Danmarks Statistik. Herved kan vi undersøge, hvordan det fysiske og psykiske arbejdsmiljø ser ud fordelt på faggrupper, uddannelsesgrupper, mv.

Selv om NFA's undersøgelse omfatter 27.000 besvarelser, og således bygger på en meget stor stikprøve, er undersøgelsen naturligvis alligevel behæftet med usikkerhed, da det er en stikprøve. I figurerne i publikationen er usikkerheden illustreret ved de små grå streger omkring søjlerne. Jo mindre intervallet er mellem stregerne, des mere sikkert er det, at vi vil få det samme resultat, hvis vi spurgte en tilsvarende gruppe af personer, der ikke indgår i stikprøven. Når intervallerne i figuren ikke overlapper hinanden, kan det konkluderes, at resultaterne er signifikant forskellige. I fx figur 1 kan vi således konkludere, at personer, der arbejder inden for bygge og anlæg, har et arbejdsmiljø, der er signifikant hårdere end for lønmodtagerne i gennemsnit.

De oplysninger, vi har hentet fra Danmarks Statistik til at gennemføre analyserne i denne publikation, er opgjort som følger:

- Arbejdsfunktion (Disco08): Arbejdsfunktioner er opgjort pr. 31. marts 2014, og knytter sig til det sted, hvor der er arbejdet flest timer i løbet af året. Datagrundlaget er eindkomst (EiR).
- A-kasse: Eventuelt medlemskab af en a-kasse er opgjort pr. 31. marts 2014. Datagrundlaget er eindkomst (EiR).

- Uddannelse: Uddannelsesniveaue er bestemt som den højest fuldførte uddannelse pr. 1. oktober 2013. Personer, hvor der ikke er oplysninger om uddannelsesniveaue betragtes som ufaglærte. Datagrundlaget er Danmarks Statistiks komprimerede elevregister (KOTO).
- Branche (DB07): Branchen er bestemt ud fra det arbejdssted, hvor de har haft størst indkomst i løbet af året og er opgjort pr. 31. marts 2014. Datagrundlaget er indkomst (EiR).

Opgørelse af faggrupper

I analyserne i publikationen har vi lavet en gruppering af Danmarks Statistiks arbejdsfunktioner (disco08). Det er muligt at læse mere om grupperne på Danmarks Statistiks hjemmeside:

<http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Nomenklaturer/disco08>

Faggrupperne er grupperet som følger:

- Ledelse og vidensintensivt
 - Ledelsesarbejde (1)
 - Arbejde, der forudsætter viden på højeste niveau inden for pågældende område (2)
 - Arbejde, der forudsætter viden på mellemniveau (3)
 - Eksklusiv grupperne: Arbejde inden for sundhedsområdet (22), Undervisnings og pædagogisk arbejde (23) og Teknikerarbejde og assisterende arbejde inden for sundhedsområdet (32)
- Sundhed, omsorg mv.
 - Arbejde inden for sundhedsområdet (22)
 - Teknikerarbejde og assisterende arbejde inden for sundhedsområdet (32)
 - Omsorgsarbejde inden for sundhedsområdet (532)
 - Rednings- og overvågningsarbejde (54)
- Undervisning og pædagoger
 - Undervisnings og pædagogisk arbejde (23)
 - Børneomsorgsarbejde og hjælpelærerarbejde (531)
- Kontor
 - Almindeligt kontor- og kundeservicearbejde (4)
- Salg
 - Salgsarbejde (ekskl. Agentarbejde) (52)
 - Gadesalg og -service (95)
- Rengøring, restauration mv.
 - Servicearbejde (51)
 - Rengøringsarbejde (91)
 - Manuelt arbejde med tilberedning af mad (94)
- Bygge og anlæg
 - Håndværkspræget arbejde inden for byggeri, undtagen elektrikerarbejde (71)
 - Manuelt arbejde inden for råstofudvinding og bygge- og anlægssektoren (931)
- Industri, håndværk mv.
 - Metal- og maskinarbejde (72)
 - Præcisionshåndværk og grafisk arbejde (73)
 - Arbejde inden for det elektriske og elektroniske område (74)
 - Fødevarefremstilling, snedkerarbejde, beklædningsfremstilling og beslægtede håndværk (75)
- Transport, lager mv.
 - Chaufførarbejde og fører af køretøjer og mobile maskiner (83)
 - Manuelt produktionsarbejde (932)
 - Transport og lagerarbejde (933)
 - Renovationsarbejde og andet manuelt arbejde (96)
- Uoplyst, landbrug, militær
 - Militært arbejde (0)
 - Arbejde inden for landbrug, skovbrug og fiskeri ekskl. Medhjælp (6)
 - Manuelt arbejde inden for landbrug, skovbrug og fiskeri (92)

Opgørelse af a-kasser

Grupperingen af a-kasser er foretaget på følgende måde:

- 3F
- Akademikerne:
 - Akademikernes (AAK)
 - Journalistik, Kommunikation og Sprog
 - Magistre (MA)
 - Økonomer (CA)
- FOA
- FTF
 - Børne- og Ungdomspædagoger BUPL-A
 - Danske Sundhedsorganisationer (DSA)
 - Funktionærer og Tjenestemænd (FTF-A)
 - Lærere (DLF-A)
- Gule a-kasser
 - Det Faglige Hus
 - Frie funktionærer (FFA)
 - Kristelig a-kasse
 - Selvstændige erhvervsdrivende (ASE)
- HK
- Metal
- Uden for hovedorganisation
 - Business Danmark
 - Ledere
 - Selvstændige (DANA)
- Øvrige LO
 - Byggefagenes a-kasse
 - El-faget
 - Funktionærer og servicefag
 - Fødevarerforbundet NFF's a-kasse
 - Min A-kasse
 - Socialpædagoger
 - Teknikere

Metode og data i kapitel 3 – Arbejdsskader

Resultaterne i kapitel 3 er fundet ved at kombinere data fra Arbejdsskadestyrelsen med data fra Danmarks Statistik og Arbejdsmarkedsstyrelsens forløbsdatabase, DREAM.

Der var i 2010 16.500 anmeldte ulykker og 19.000 anmeldte erhvervs sygdomme. I denne analyse er der afgrænset til personer, som primo 2010 var 18-55 år. Denne afgrænsning er lavet, så det er muligt at følge personerne 4 år efter deres arbejdsskade, uden at de når pensionsalderen. Derudover er psykiske arbejdsskader sorteret fra, ligesom personer, der enten var udvandret fra Danmark eller var døde i 2011 er udeladt. Dette resulterer i et datasæt bestående af knap 23.000 personer, som har anmeldt en eller flere arbejdsskader i 2010. En person som har anmeldt flere arbejdsskader indgår på samme måde som personer, der har anmeldt en enkelt. Personer, som både har anmeldt en ulykke og en erhvervs sygdom indgår med begge dele i regressionerne.

I analysen skelnes ikke mellem anerkendte og ikke-ankendte arbejdsskader. Alle anmeldte fysiske arbejdsskader indgår i arbejdsskadestatistikken, uanset om de anerkendes eller ej. For at

en arbejdsskade anerkendes, skal der bl.a. kunne dokumenteres en sammenhæng mellem arbejdet og skaden.

Som kontrolgruppe anvendes personer, der i november 2009 var i beskæftigelse og ikke har anmeldt en arbejdsskade i 2010. Personer, der i 2010 har psykiske arbejdsskader, er således udeladt. Kontrolgruppen er ligeledes afgrænset til 18-55-årige primo 2010.

Når kategorien "Ikke i beskæftigelse i 2009" indgår i tabellerne vedrørende fagområde, skyldes det, at der kan være personer, som har anmeldt en arbejdsskade i 2010, men hvor skaden har fundet sted tidligere, og de derfor allerede befinder sig på kanten eller uden for arbejdsmarkedet. Alternativt kan det være personer, der har været uden for beskæftigelse ultimo 2009, men som alligevel har været i beskæftigelse i 2010, hvor de har fået en arbejdsskade. Disse personer er udeladt fra regressionsanalyserne, eftersom der ikke findes nogen kontrolgruppe af personer uden arbejdsskader til disse.